

INFORMAȚIE OPERATIVĂ **cu privire la evoluția social - economică a Republicii Moldova** **(conform datelor disponibile la 30.04.2019)**

Produsul intern brut a crescut cu 4% și a însumat 190 mild. lei în anul 2018. Valoarea adăugată brută creată în activitatea “Comerțul cu ridicata și cu amănuntul, transport și depozitare, hoteluri și restaurante” a avut cea mai mare influență asupra creșterii economice, asigurând 29% din creșterea PIB; după care „Construcții” - 28% din creșterea PIB; și „Industria” a asigurat 16% din creștere, respectiv. Aceste trei activități au fost cele mai influente în anul 2018.

Apar primele semne ale presiunilor inflaționiste. În luna martie 2019 rata inflației a constituit 2,2% față de decembrie 2018, înregistrând o majorare de 1,9 p.p. comparativ cu rata inflației din aceeași perioadă a anului 2018. Rata anuală a inflației a constituit 2,8%, fiind sub nivelul țintă a inflației stabilit de Banca Națională a Moldovei (5% +/- 1,5%).

Leul moldovenesc s-a depreciat ușor față de dolar SUA, dar s-a apreciat față de Euro. De la începutul anului 2018 moneda națională a marcat o depreciere de 1% față de dolarul SUA în termeni nominali (de la 17,14 lei pentru 1 dolar american la 01.01.2019 pînă la 17,31 lei la 31.03.2019). Față de Euro leul moldovenesc s-a apreciat cu 0,5%. Stocul activelor valutare de rezervă ale BNM la 29.03.2019 a atins o valoare de 2824,3 mil. dolari, micșorîndu-se cu 5,7% comparativ cu nivelul înregistrat la sfîrșitul anului 2018 și cu 1,8% - față de situația la 30.03.2018.

Masa monetară M3 la sfîrșitul lunii martie 2019 a constituit circa 82 mild. lei și s-a majorat cu 6,5% comparativ cu sfîrșitul lunii martie a anului 2018. Evoluția masei monetare M3 a fost determinată preponderent de majorarea cu 14,5% a volumului depozitelor la vedere. Situația în domeniul creditării se îmbunătățește: volumul creditelor noi acordate în lei în luna martie 2019 a înregistrat o majorare cu circa 32,4% față de martie 2018 iar celor în valută străină – cu 22,4% .

Primul trimestru al anului 2019 s-a încheiat cu un deficit de 355,5 mil.lei. În ianuarie-martie 2019 la bugetul public național au fost acumulate venituri în sumă de circa 14,1 mild. lei (cu 6,3% mai mult față de ianuarie-martie 2018) și cheltuieli – 14,5 mild.lei (mai mult cu 19,2%). Cea mai mare parte din cheltuieli sunt direcționate spre protecția socială, dar cea mai mică – spre protecția mediului.

Valoarea totală a datoriei de stat administrată de Guvern la 31 martie 2019 a constituit circa 51,8 mild. lei, în creștere cu 1,8% față de data similară a anului 2018. Datoria de stat internă s-a majorat cu 2,8%, iar datoria de stat externă s-a diminuat cu 4%. Deși pare destul de înalt, nivelul de îndatorare a țării se încadrează în parametrii de risc stipulați în Programul Managementul datoriei de stat pe termen mediu (2019-2021).

Gradul de dependență a economiei naționale de exterior rămîne înalt. Conform datelor preliminare ale Balanței de plăți pentru 2018, deficitul contului curent a constituit 10,5% în raport cu PIB, transferurile persoanelor fizice (compensarea pentru muncă și transferurile personale) – 16,2%, acumularea netă de pasive la investițiile străine directe – 2,1%, balanța negativă a bunurilor și serviciilor – 26%.

Exporturile de bunuri au avut un ritm de creștere mai mare decît importurile. În ianuarie-februarie 2019 exporturile s-au majorat cu 9,1%, iar importurile - cu 3,7%. Soldul negativ al balanței comerciale a constituit 356,1 mil.dolari SUA, față de 365,9 mil.dolari în ianuarie-februarie 2018. Gradul de acoperire a importurilor cu exporturi a constituit 57,2%, fiind mai mare cu 2,8 p.p. decît cel înregistrat în aceeași perioadă a anului 2018.

Sectorul industrial a înregistrat o creștere de 2,1% în ianuarie-februarie 2019. Industria extractivă a crescut cu 29,3%, sectorul energetic – cu 6,1% și industria prelucrătoare – cu 0,5%.

Creșterea sectorului industrial a fost susținută de extinderea activității Zonelor Economice Libere, în special în ramura industriei autohtone, creșterea cererii externe și interne față de produsele autohtone, valorificarea oportunităților oferite de acordurile de cooperare economică internațională, precum și de ascensiunea continuă a sectorului construcțiilor.

Producția globală agricolă a scăzut cu 2% în I trimestru al anului 2019, însumând 1650 mil. lei. Această evoluție a fost determinată de scăderea producției în sectorul zootehnic cu 2,1%, căreia i-a revenit circa 99% din volumul total al producției agricole.

Investițiile în active imobilizate au crescut semnificativ în 2018, datorită intensificării investițiilor publice. Astfel, volumul investițiilor s-a majorat cu 12,3%, însumând circa 24,2 mld. lei. Creșterea intensivă a investițiilor publice, îmbunătățirea situației creditare a economiei naționale, precum și evoluția în creștere a investițiilor agenților economici au determinat creșterea activității investiționale.

Volumul mărfurilor transportate au însumat 2 mil. tone, majorându-se cu 4,5% în ianuarie-februarie 2019. Creșteri ale volumului de mărfuri transportate au fost înregistrate în cazul transportului aerian – cu 57,2%, transportului rutier – cu 9,9%, transportului fluvial – cu 4,7%. Transportul feroviar a înregistrat o diminuare a volumului mărfurilor transportate cu 3,4%.

Comerțul interior de bunuri și servicii a fost în creștere în 2018, ceea ce demonstrează o intensificare a consumului din partea populației și agenților economici. Volumul cifrei de afaceri în comerțul cu amănuntul a crescut cu 7,6% față de anul precedent, iar volumul cifrei de afaceri în servicii de piață prestate populației - cu 10,9%.

Câștigul salarial mediu lunar brut al unui salariat din economia națională în 2018 a constituit 6446,4 lei și s-a majorat în termeni nominali cu 13,2% față de anul 2017. În termeni reali salariul s-a majorat cu 9,9%. În sfera bugetară câștigul salarial mediu lunar a constituit 5675,1 lei, fiind în creștere cu 14,6% față de 2017, iar în sectorul real – 6748,2 lei și s-a majorat cu 12,5%, respectiv.

Cresc veniturile populației preponderent din contul prestațiilor sociale. Veniturile disponibile lunare ale populației în anul 2018 au constituit în medie pe o persoană 2383,1 lei, în creștere față de anul 2017 cu 6,2% în termeni nominali, iar în termeni reali – în creștere cu 3,1%. Cheltuielile medii lunare de consum ale populației au constituit în medie pe o persoană 2407,9 lei, fiind în creștere cu 7,0% în termeni nominali, iar în termeni reali – cu 3,9%. Aproape jumătate din veniturile populației sunt cheltuite pentru procurarea produselor alimentare.

Mărimea medie a **pensiei lunare** la 01.04.2019 a fost de 1793,95 lei și s-a majorat cu 17% față de aceeași dată a anului 2018 în termeni nominali. **Mărimea minimului de existență** pentru anul 2018 a constituit în medie pe lună pentru o persoană 1891 lei, fiind în creștere față 2017 cu 1,5%.

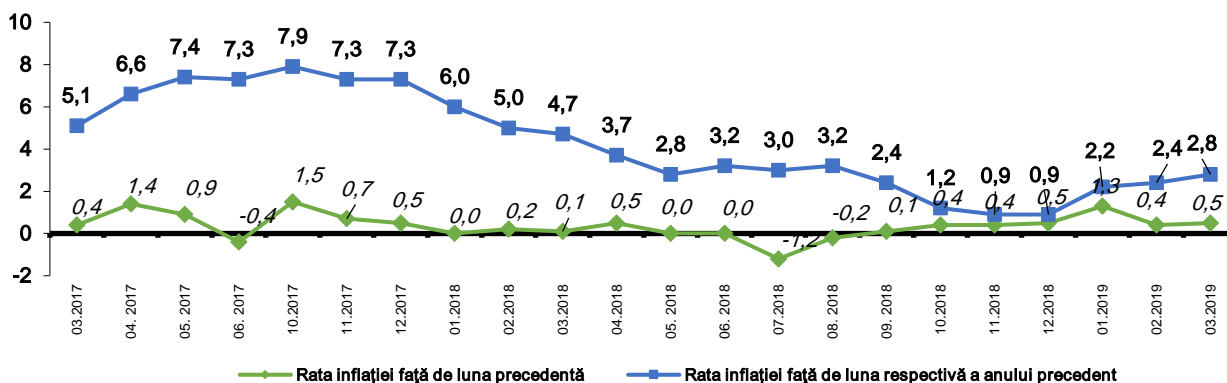
Rata **șomajului** (proporția șomerilor (conform BIM) în populația activă) la nivel de țară pentru anul 2018 a înregistrat 3%, fiind cu 1,1 p.p. mai joasă față de 2017. La oficiile forței de muncă în ianuarie-martie 2019 au fost înregistrați 8661 șomeri, fiind cu 17,2% mai puțini față de numărul acestora înregistrați în martie 2018.

I. Cadrul macroeconomic

Inflația

Rata inflației, în luna martie 2019, a constituit 2,2% față de decembrie 2018, înregistrând o majorare de 1,9 p.p. comparativ cu rata inflației din aceeași perioadă a anului 2018. Rata anuală a inflației a constituit 2,8%, fiind sub nivelul țintă a inflației stabilit de Banca Națională a Moldovei (5% +/- 1,5%).

Dinamica ratei inflației, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

Asupra modificărilor prețurilor în ianuarie-martie 2019 au influențat factorii monetari (creșterea masei monetare, politica restrictivă a Băncii Naționale a Moldovei), precum și nemonetari (politica fiscală, evoluția cursului de schimb etc.).

Dinamica ratei inflației în ianuarie-martie 2014–2018, %

Anii	Față de luna precedentă			Martie față de decembrie a anului precedent	Ianuarie-martie față de perioada similară a anului precedent	Rata inflației medie lunară
	Ianuarie	Februarie	Martie			
2015	0,8	2,2	0,9	3,9	6,1	1,3
2016	0,7	-0,5	0,0	0,1	11,0	0,1
2017	1,2	1,2	0,4	2,8	4,3	0,9
2018	0,0	0,2	0,1	0,3	5,2	0,1
2019	1,3	0,4	0,5	2,2	2,5	0,7

Sursă: Biroul Național de Statistică

Prețurile la produsele alimentare în luna martie 2019 au înregistrat o creștere de 3,4% față de decembrie 2018. În perioada vizată s-au majorat prețurile la legume proaspete cu 23,7%, cartofi - cu 18,4%, fructe proaspete - cu 10,4%, pește și conserve din pește - cu 4%, zahăr - cu 2,4% etc. Totodată, au fost înregistrate scăderi ale prețurilor la ouă cu 16,6%.

Ca rezultat, creșterea prețurilor la produsele alimentare a avut o contribuție pozitivă la IPC general de 1,3 p.p. Creșterea prețurilor la legume a contribuit la majorarea IPC general cu 0,8 p.p., fructe proaspete - cu 0,3 p.p., cartofi - cu 0,2 p.p. totodată, prețurile la ouă au contribuit la micșorarea IPC general cu 0,1 p.p.

Dinamica prețurilor la produsele alimentare în Republica Moldova este determinată de caracterul sezonier al economiei. În lunile de vară se înregistrează o scădere esențială a prețurilor la legume, fructe, cartofi etc., cu o ulterioară majorare a acestora în lunile de iarnă.

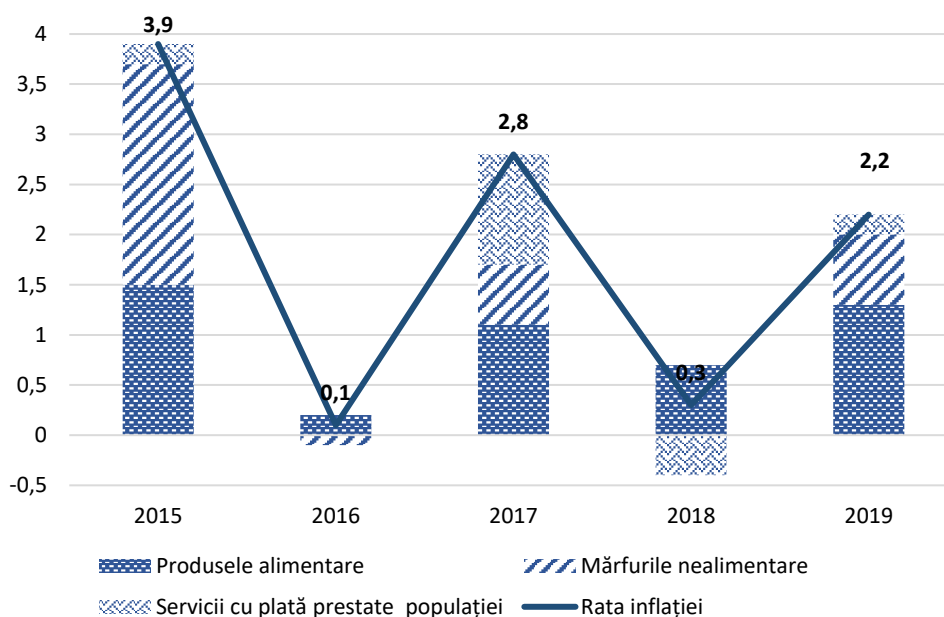
Prețurile la mărfurile nealimentare în martie 2019 **s-au majorat cu 2,1%** față de decembrie 2018, în special, ca rezultat al majorării prețurilor la țigări – cu 25,7%, confecții – cu 1,6%, frigider și congelatoare, mașini de spălat și televizoare – cu câte 1,5% etc. Totodată, s-au redus prețurile la combustibil cu 1%, medicamente – cu 0,8% etc.

Fluctuațiile prețurilor la mărfurile nealimentare sânt determinate, în mare măsură, de evoluția cursului de schimb al monedei naționale. Plus la aceasta, majorarea prețurilor minime pentru țigările comercializate în R. Moldova, conform Legii bugetului de stat pentru anul 2019, a condiționat majorarea prețurilor la această categorie de mărfuri.

Contribuția prețurilor la mărfurile nealimentare asupra modificării IPC general a fost de 0,7 p.p., în special datorită creșterii prețurilor la țigări.

Tarifele la serviciile prestate populației s-au majorat cu 0,6% față de decembrie 2018, fiind cauzată, în mare parte, de majorarea costurilor la serviciile de educație și învățământ cu 3,7% și sănătate cu - 3,3%. Per ansamblu, contribuția tarifelor la servicii asupra IPC general a fost neesențială (0,2%).

Contribuția principalelor componente la rata inflației, martie față de decembrie a anului precedent (p.p.)

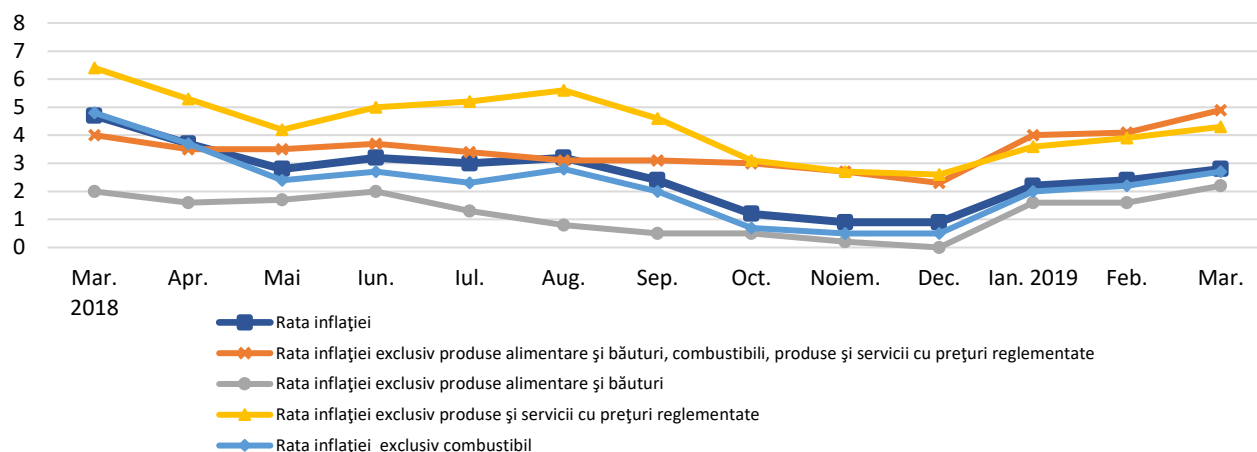

Sursă: Biroul Național de Statistică
Calcululele Ministerului Economiei și Infrastructurii

Rata **inflației de bază**¹ *exclusiv produse alimentare și băuturi, combustibili, produse și servicii cu prețuri reglementate* a fost 2,8% față de decembrie 2018, cu 2,5 p.p. mai mare decât nivelul ratei inflației de bază în luna respectivă a anului 2018. Rata inflației *exclusiv produse alimentare și băuturi* a fost 1,4%, *exclusiv combustibil* – 2,4%. Rata inflației *exclusiv produse și servicii cu prețuri reglementate* a constituit 2,8%. Prețurile la produse și servicii reglementate au fost practic la nivelul lunii decembrie 2018.

¹Indicele inflației de bază reflectă sursele persistente ale presiunilor inflaționiste care permite de a percepe trendul inflației în cazul când efectele influențelor temporare și tranzitorii sunt eliminate. Calculul acestui indice se efectuează prin eliminarea din indicele prețurilor de consum general a efectelor unor șocuri tranzitorii de genul modificărilor intervenite în urma schimbării prețurilor și tarifelor la bunuri și servicii cu prețuri reglementate, a condițiilor climatice nefavorabile care au afectat oferta de produse alimentare, modificărilor de preț la unele produse sezoniere și a variațiilor prețurilor internaționale la combustibili.

Dinamica ratei anuale a inflației
(față de luna respectivă a anului precedent), %

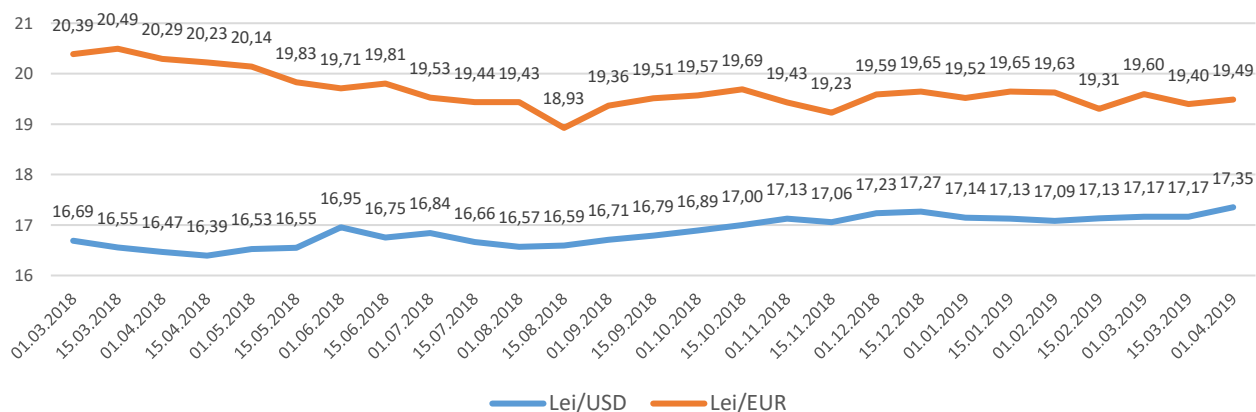

Sursă: Biroul Național de Statistică

Cursul de schimb și piața valutară

De la începutul anului 2018 moneda națională a marcat o depreciere de 1% față de dolarul SUA în termeni nominali (de la 17,14 lei pentru 1 dolar american la 01.01.2019 până la 17,31 lei la 31.03.2019). Față de Euro leul moldovenesc s-a apreciat cu 0,5%. Principalii factori care au determinat fluctuațiile monedei naționale au fost intrările de valută străină datorită exporturilor, remiterilor valutare de peste hotare și investițiilor, oscilațiile dolarului SUA pe piețele valutare internaționale și politica monetară a BNM.

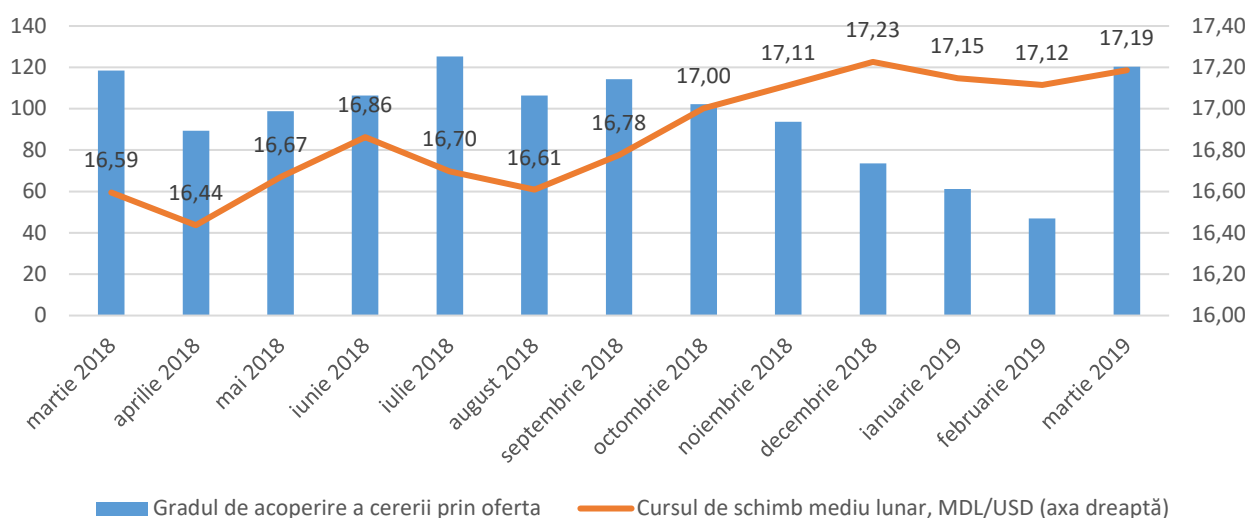
Evoluția cursului de schimb al monedei naționale
față de dolarul SUA și Euro, Lei/USD, Lei/EUR

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Oferta de valută de la persoanele fizice este în diminuare. În ianuarie-martie 2019, **gradul de acoperire a cererii nete de valută** din partea agenților economici prin oferta netă de valută de la persoanele fizice a constituit 69,2%, comparativ cu 112,2% în ianuarie-martie 2018. Deficitul de valută pe piața valutară este determinat, în mare parte, de micșorarea fluxului remitențelor valutare de peste hotare.

Gradul de acoperire a cererii nete de valută străină din partea agenților economici prin oferta netă de valută străină de la persoanele fizice, %

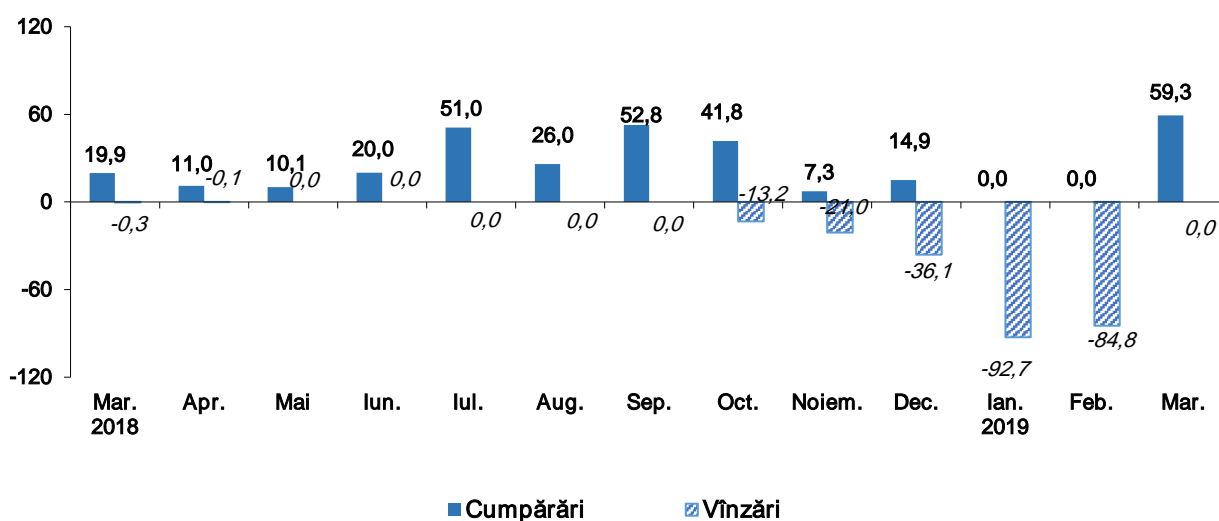
Sursă: Banca Națională a Moldovei

În structura ofertei nete de valută de la persoanele fizice ponderea majoră revine monedei euro – 68%, ponderea dolarului a constituit 8,2%, rublei rusești – 11,8%.

Totodată, în luna martie gradul de acoperire a cererii nete de valută din partea agenților economici prin oferta netă de valută de la persoanele fizice a constituit 120,3%. În condițiile ofertei nete de valută excesive, în luna martie BNM a efectuat cumpărări nete pe piața valutară interbancară în valoare de 59,3 mil. dolari.

De la începutul anului Banca Națională a Moldovei (BNM) a efectuat vânzări nete pe piața valutară interbancară în valoare de 118,2 mil. dolari.

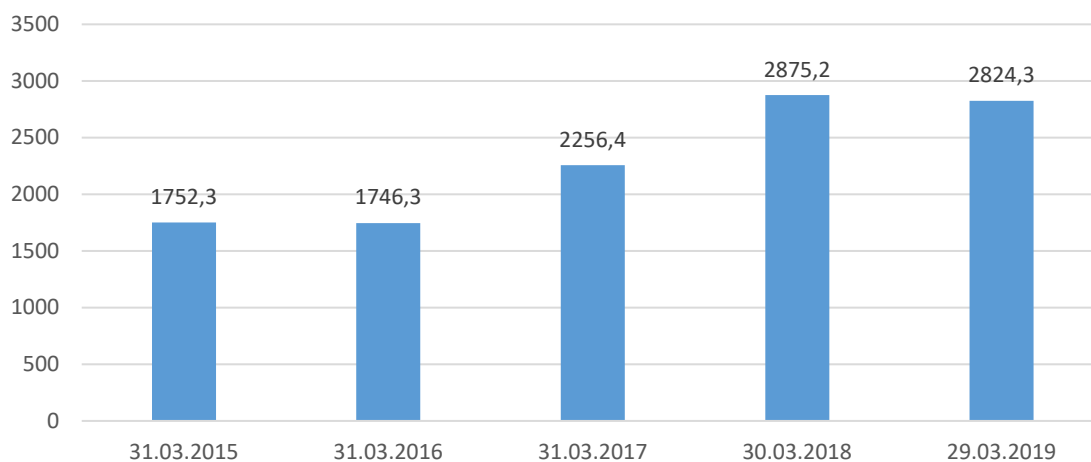
Activitatea BNM pe piața interbancară, echivalentul în mil. dolari SUA

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Situația respectivă a determinat diminuarea **Stocului activelor valutare de rezervă ale BNM** cu 5,7% comparativ cu nivelul înregistrat la sfârșitul anului 2018 și cu 1,8% - față de situația la 30.03.2018, atingând o valoare de 2824,3 mil. dolari (la 29.03.2019). Micșorarea activelor oficiale de rezervă se datorează nu numai intervențiilor pe piața valutară internă sub formă de vânzări de valută, dar și plăților aferente serviciului datoriei publice.

**Activele oficiale de rezervă ale Băncii Naționale a Moldovei,
mil. dolari SUA**

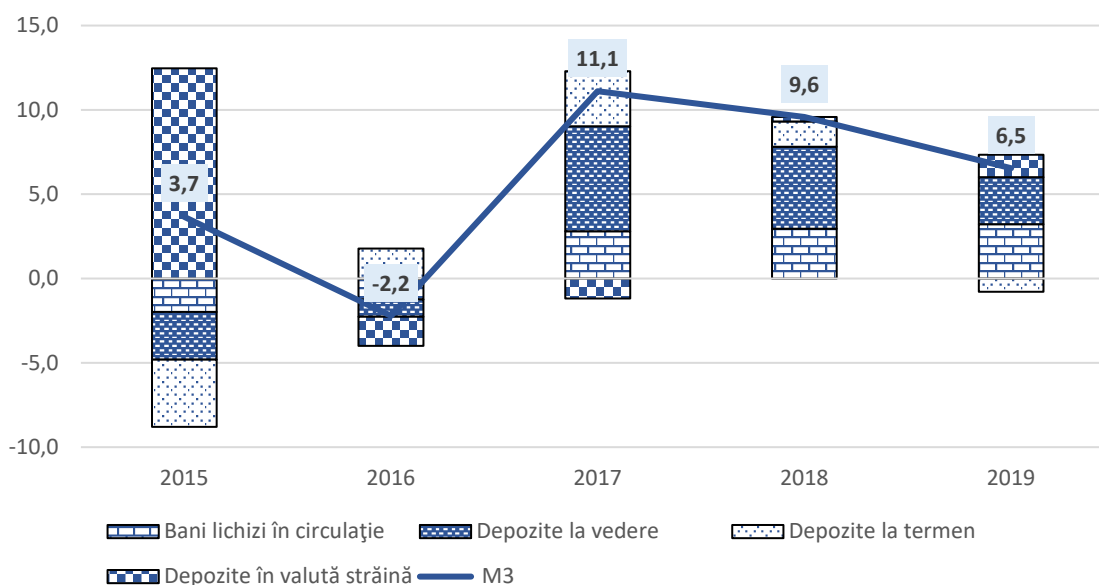
Sursă: Banca Națională a Moldovei

Indicatorii monetari

Masa monetară M3 la sfârșitul lunii martie 2019 a constituit 82 mild. lei și s-a majorat cu 6,5% comparativ cu situația similară din anul 2018. În componența M3 intră banii lichizi în circulație (25,6%), depozite în lei la vedere (20,7%), depozite în lei la termen (23,2%) și depozitele în valută (30,5%).

Cea mai mare parte în structura M3 revine depozitelor - 74,5%. La sfârșitul lunii martie 2019 soldul acestora a fost la nivel de 61 mild. lei, înregistrând o majorare cu 4,4% față de sfârșitul lunii martie 2018.

**Contribuția componentelor la evoluția masei monetare M3
la sfârșitul lunii martie 2015-2019, mil. lei**

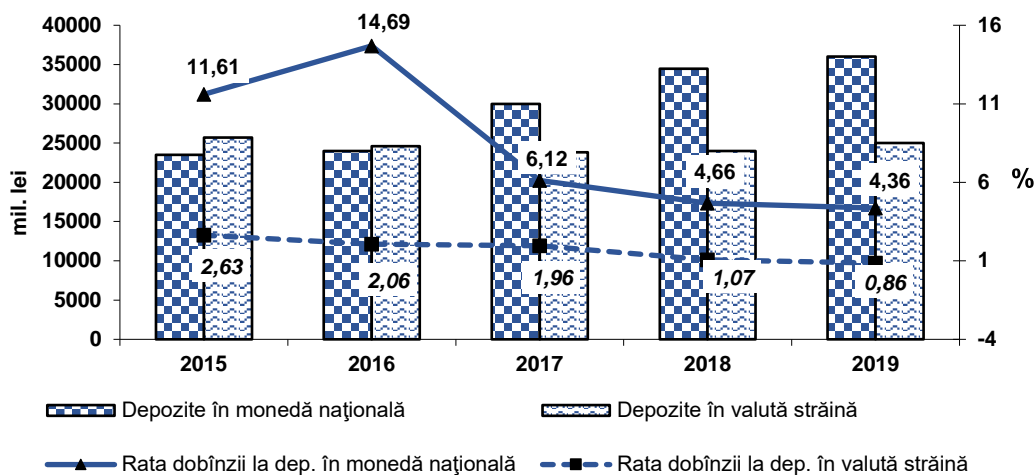

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Creșterea continuă a economiilor caracterizează evoluția sectorului bancar începând cu a doua jumătate a anului 2016. Față de sfârșitul lunii martie 2018 soldul *depozitelor în monedă națională*

(59% din volumul total) s-a majorat cu 4,5%, atingând un volum de 36 mild. lei. Este de remarcă creșterea semnificativă a depozitelor la vedere – cu 14,5%, contribuind cel mai mult la creșterea masei monetare M3. Aceasta se argumentează prin faptul că populația preferă să-și păstreze economiile în lei având acces la ele fără restricții, în pofida dobânzii mai mici comparativ cu depozitele la termen. Totodată, depozitele la termen sunt în diminuare cu 3,1% față de sfârșitul lunii martie 2018.

**Soldul depozitelor și ratele dobânzii (medii lunare)
la sfârșitul lunii martie 2015-2019**

Sursă: Banca Națională a Moldovei

În luna martie 2019 au fost atrase depozite noi în monedă națională cu 4,2% mai puțin comparativ cu luna martie 2018.

Soldul *depozitelor în valută străină* este cu 4,2% mai mare față de situația de la sfârșitul lunii martie 2018, însumând 25 mild. lei. Deoarece soldul depozitelor în valută străină este recalculat în lei, valoarea acestora în mare parte depinde de evoluția cursului de schimb. În luna martie 2019 au fost atrase depozite noi în valută străină cu 8,5% mai puțin față de luna martie 2018. Ca factor determinant al evoluției pasive în acest domeniu poate fi menționată aprecierea monedei naționale față de dolarul SUA și Euro, preferința populației de a-și păstra economiile în lei, precum și ratele foarte joase ale dobânzii.

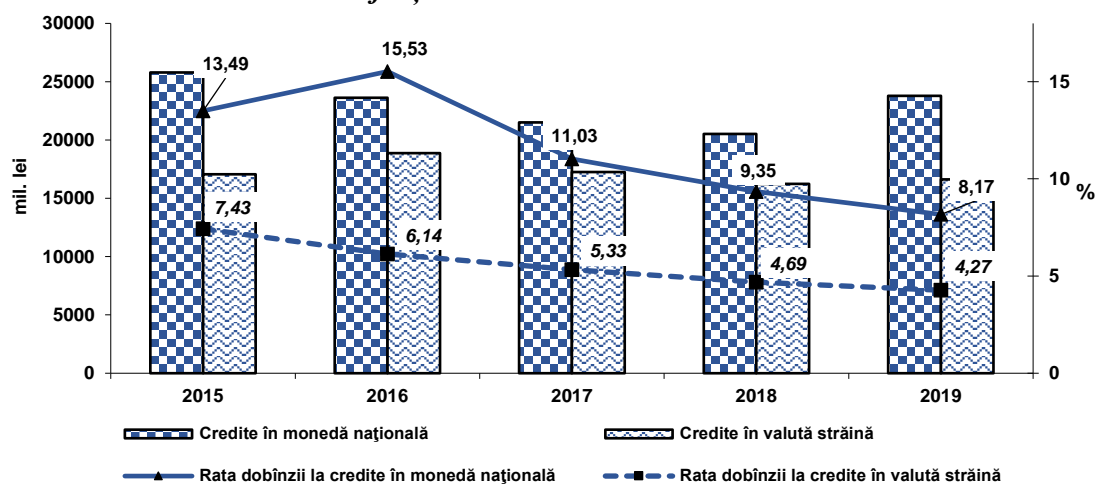
Volumul de *bani în circulație* a constituit 20,9 mild. lei și a crescut cu 13,4% față de situația de la sfârșitul lunii martie 2018. Banii în circulație reprezintă numerarul implicat în procesul de conversie, și anume: bancnote, monede metalice etc. În sfera schimbului de mărfuri banii ca mijloc de circulație asigură executarea plăților pentru cumpărarea materiei prime și a materialelor și achitarea cu producătorii de mărfuri pentru producția finită. Respectiv, creșterea continuă a banilor în circulație reflectă intensitatea activității economice.

Datorită nivelului redus al ratelor dobânzii la credite, precum și lansării programului ”Prima casă”, **creditarea** economiei se înviorează. Soldul creditelor în economie a marcat o creștere cu 10% față de nivelul înregistrat la sfârșitul lunii martie 2018, constituind 40,4 mild. lei. Soldul creditelor în valută străină s-a majorat cu 2,5%, iar al celor în monedă națională - cu 15,9%. Cu toate acestea, există reticența din partea băncilor în a oferi credite, dată fiind norma rezervelor obligatorii înaltă și profitabilitatea acestora.

În portofoliul de credite acordate cea mai mare pondere – 24,5% - revine creditelor destinate comerțului, apoi 14,8% - consumului, 12,2% - pentru procurarea/construcția imobilului, 9,6% - industriei alimentare etc. Cea mai intensă creștere a fost înregistrată la creditele acordate pentru procurarea/construcția imobilului, volumul cărora s-a majorat față de martie 2018 de circa 1,6 ori

(1,7 mild. lei), fapt care se explică inclusiv prin lansarea în luna martie 2018 a programului "Prima Casă".

Soldul creditelor și ratele dobânzii (medii lunare) la sfârșitul lunii martie 2015-2019

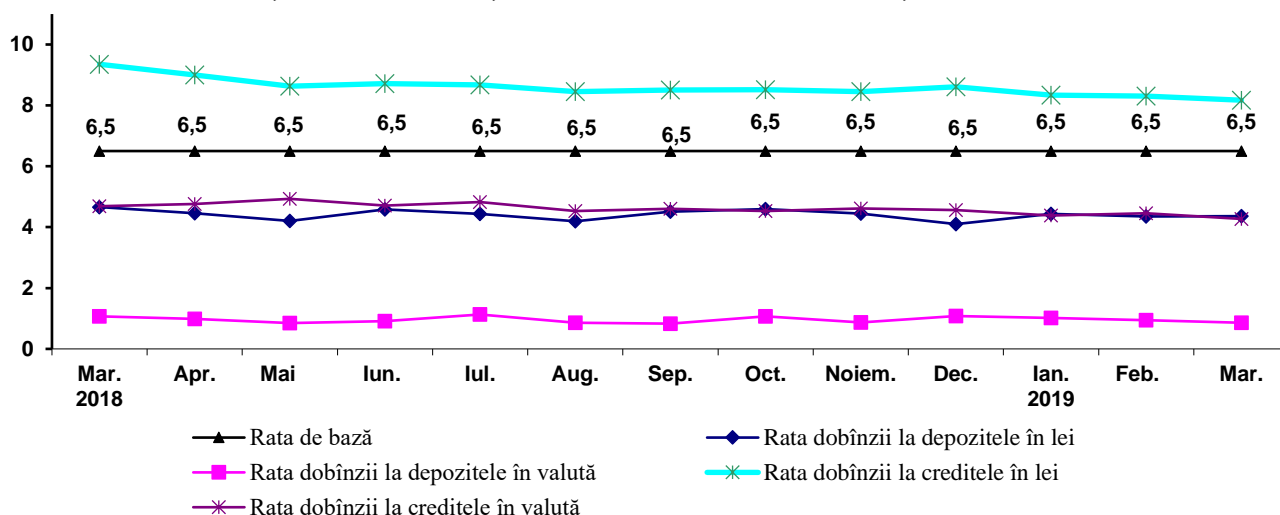

Sursă: Banca Națională a Moldovei

În luna martie 2019 a fost acordat un volum de credite noi în monedă națională mai mare cu 32,4% față de cel din luna martie 2018. Totodată, volumul de credite noi acordate în valută străină s-a majorat cu 22,4%.

Rata de bază se aprobă în calitate de rată de referință pentru principalele operațiuni de politică monetară pe termen scurt. Aceasta se stabilește de către BNM în rezultatul evaluării balanței riscurilor interne și externe cărora ar putea fi supusă economia Republicii Moldova și a perspectivelor inflației pe termen scurt și mediu. Începând cu 05.12.2018, rata de bază este menținută la un nivel stabil de 6,5%.

Evoluția ratei de bază și a ratelor dobânzii la depozite și credite, %

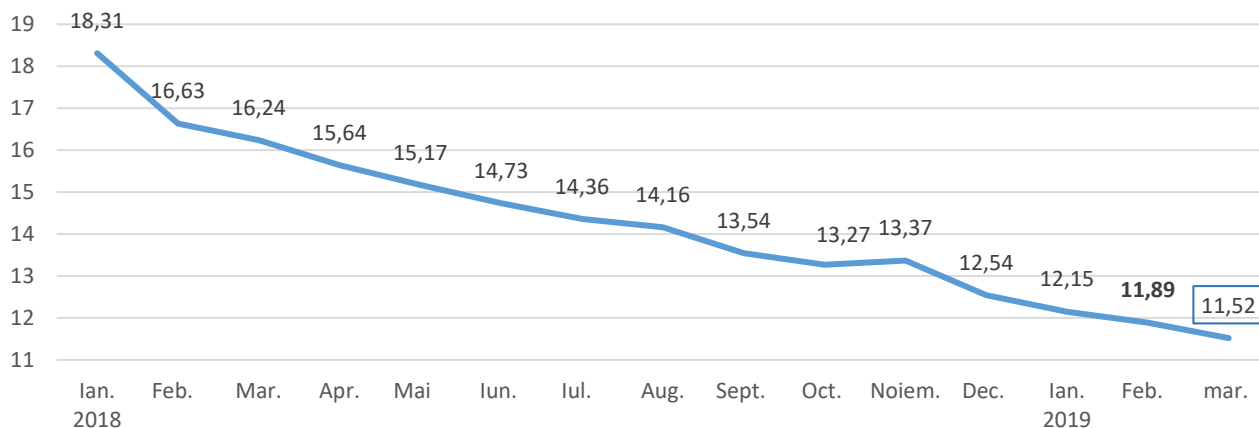
Sursă: Banca Națională a Moldovei

Gradul de acoperire a creditelor prin depozite a fost la nivel de 150,9%. Aceasta indică faptul că există resurse pentru intensificarea creditării, iar băncile comerciale au lichiditatea necesară pentru finanțarea economiei.

Un indicator important care arată atât eficiența bancară, cât și riscul creditării, este nivelul creditelor neperformante. Acestea reprezintă datoriile care cel mai probabil nu vor fi rambursate, astfel creând probleme și dificultăți băncilor creditoare. Soldul datoriei la credite neperformante

ca pondere în soldul total al datoriei la credite după 2 ani de evoluție ascendentă, înregistrează o tendință de diminuare de la 18,5% în luna noiembrie 2017 (când a fost atins nivelul maxim) până la 11,5% în luna martie 2019. Diminuarea ponderii creditelor neperformante se explică prin faptul că băncile au aplicat unele proceduri noi (separarea activelor „bune” de cele „rele” etc.), care au condus la reducerea stocului acestora.

Datoria la credite neperformante, % din total datorie la credite

Sursă: Banca Națională a Moldovei

II. Sectorul public

În primul trimestru al anului 2019 bugetul public național (BPN) a fost caracterizat de următoarele cifre: un volum al **veniturilor** de 14,1 mild. lei și un ritm de creștere de 6,3%, un volum de **cheltuieli** de 14,5 mild. lei și 19,2% majorare. Cheltuielile bugetare au depășit veniturile cu 355,5 mil.lei. În aceeași perioadă a anului trecut BPN s-a soldat cu excedent (1131,1 mil.lei).

Indicatorii principali privind executarea Bugetului Public Național, mil.lei

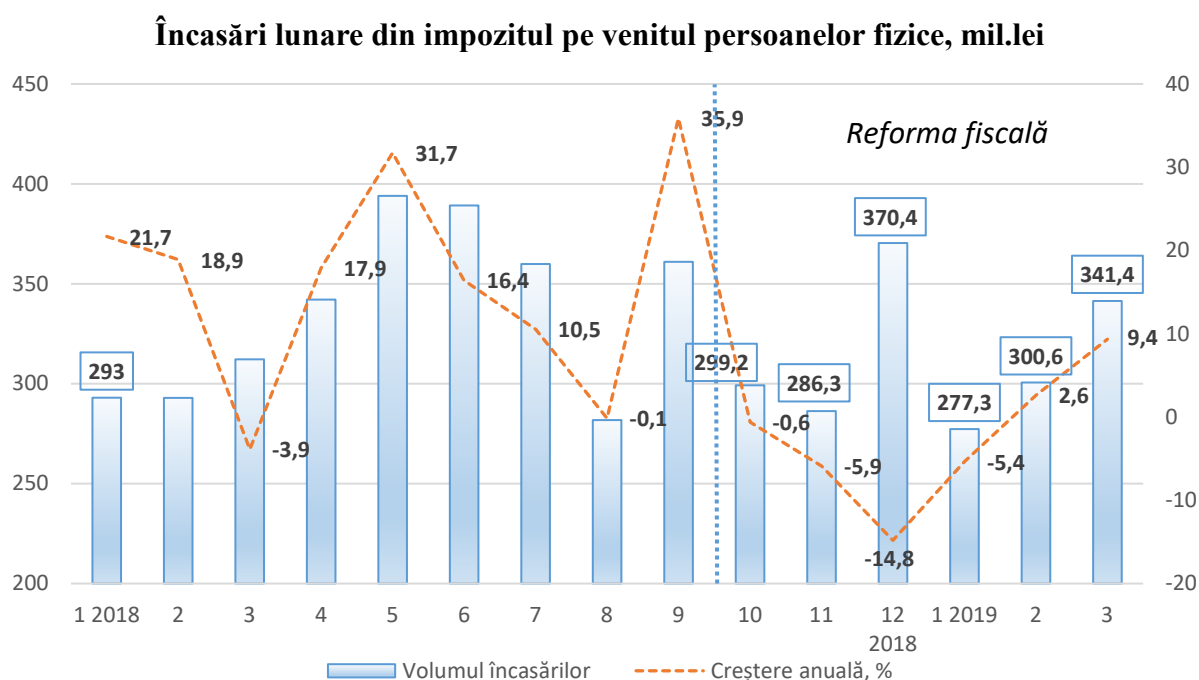
	Bugetul Public Național	Inclusiv:			
		Bugetul de Stat	Bugetele locale	Bugetul Asigurărilor Sociale de Stat	Fondurile Asigurărilor de Asistență Medicală
Venituri	14 128,3	8 906,5	3 608,6	5 305,9	1 634,8
<i>din care transferuri primite</i>			2 705,0	2 149,6	471,9
Cheltuieli	14 483,8	9 424,3	3 701,8	5 245,9	1 439,3
<i>din care transferuri acordate</i>		5 326,5			
Deficit (-)/Excedent(+)	-355,5	-517,8	-93,2	60,0	195,5

Sursă: Ministerul Finanțelor

Cele mai multe acumulări de **venituri la BPN** au fost înregistrate din contul *impozitelor și taxelor* – 65,1% (9,2 mild. lei), 30,3% (4,3 mild. lei) - contribuțiilor și primelor de asigurări obligatorii, 4,1% (0,6 mild. lei) - altor venituri (din proprietate, vânzarea mărfurilor și serviciilor, amenzi și sancțiuni, donații voluntare etc.) și 0,6% (79,2 mil.lei) - granturilor primite (de la guvernele altor state și din partea organizațiilor internaționale).

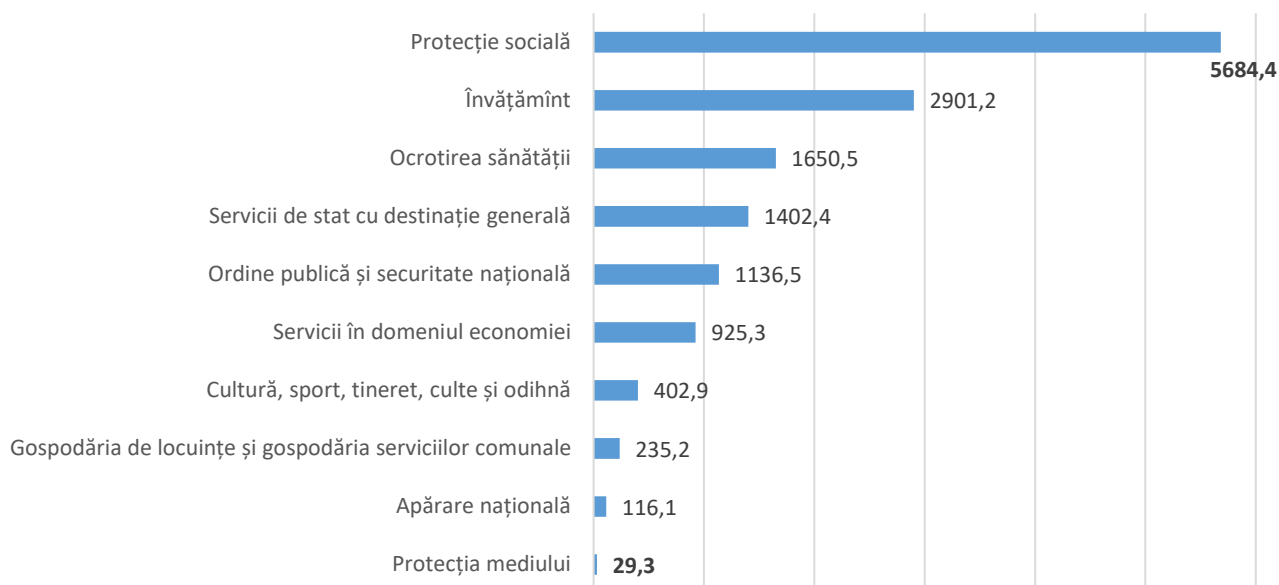
Acumulările veniturilor din contul impozitelor și taxelor au înregistrat o creștere de 5,1% față de cele din lunile ianuarie-martie 2018. Impozitele și taxele pe mărfuri și servicii constituie cea mai mare pondere (65,5%) în volumul total al impozitelor și taxelor, confirmând faptul că economia națională este o economie bazată pe consum, apoi impozitele pe venit – 29,8% și impozitele pe proprietate – 0,5%. Față de ianuarie-februarie 2018, cel mai mult a crescut ponderea încasărilor din impozitele și taxele pe mărfuri și servicii, ceea ce reflectă o administrare fiscală mai bună și, implicit, scoaterea din umbră a unei părți din activitatea economică.

Pentru a reduce fenomenul salariilor în plic, în luna octombrie 2018 a intrat în vigoare prevederile reformei fiscale privind reducerea impozitului pe venit pentru persoanele fizice de la 18% la 12%, prin stabilirea unei cote unice. Prin urmare, în perioada octombrie 2018 – ianuarie 2019 au fost acumulate încasări bugetare mai puține din contul impozitelor pe venitul persoanelor fizice (pe salariu) comparativ cu lunile respective din anul precedent. Începând cu luna februarie însă se observă o ușoară îmbunătățire, cel mai probabil ca rezultat al ieșirii din umbră a salariilor, acesta fiind și scopul primordial al reformei respective.

După clasificarea economică, cea mai mare pondere în volumul total al **cheltuielilor** revine prestațiilor sociale – 39%, urmată de cheltuielile de personal – 29%, cheltuielile pentru achiziționarea bunurilor și serviciilor – 18%, acordarea subsidiilor – 6% și achitarea dobânzilor pentru la datoria de stat – 2%. Similar, după clasificarea funcțională, cheltuielile cu cea mai mare cotă sunt cheltuielile pentru protecția socială – 39%, învățământ – 20%, ocrotirea sănătății – 11%, servicii de stat cu destinație generară – 10%, servicii în domeniul economiei – 8% etc.

**Cheltuielile BPN după clasificarea funcțională,
Ianuarie-martie 2019, mil. lei**

Sursă: Ministerul Finanțelor

Încasările la *bugetul de stat* au constituit 8,9 mild. lei (cu 5,7% mai mult decât în ianuarie-martie 2018) și aproape în totalitate (95%) sunt compuse din impozite și taxe. Cel mai mare generator de venituri la bugetul de stat a fost Serviciul Vamal. Veniturile administrate de către instituție s-au majorat cu 4,8%, constituind 4,6 mild. lei. Colectările Serviciului Fiscal de Stat au constituit circa 4,5 mild. lei (+2,2%). Veniturile din TVA au înregistrat o creștere de 11,5%, dar din accize – cu 7%.

Partea de cheltuieli a bugetului de stat s-a realizat în sumă de circa 9,4 mild. lei, care au fost cu 20,8% peste nivelul lunilor ianuarie-martie ale anului 2018. Executarea bugetului de stat s-a soldat cu un deficit de -517,8 mil. lei.

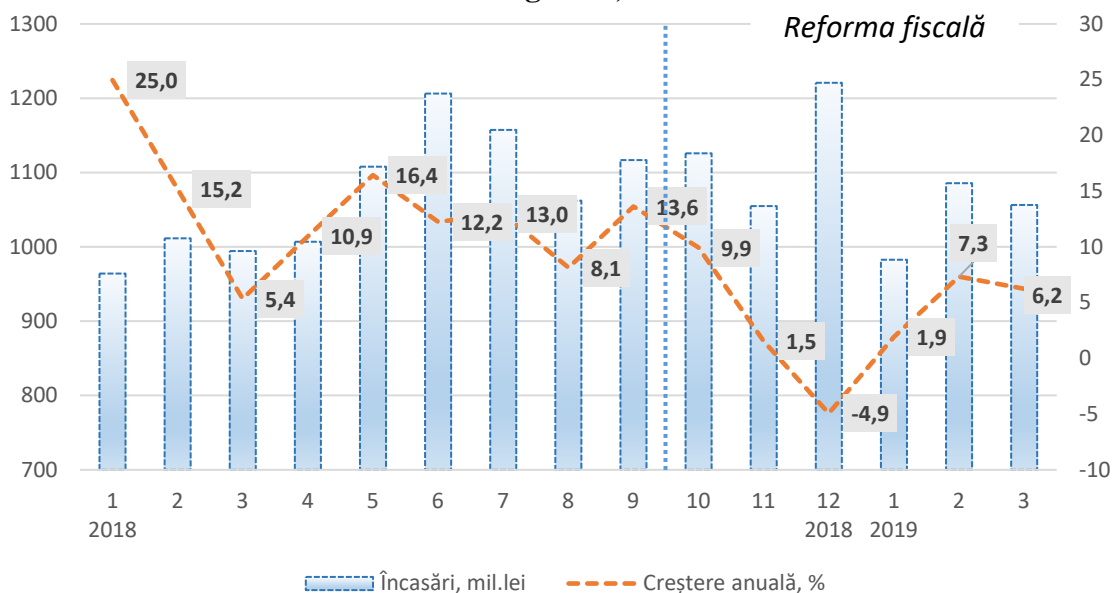
La *bugetele locale* în perioada de analiză au fost acumulate venituri în sumă de circa 3,6 mild. lei, în creștere cu 21,5%. Din suma totală a veniturilor bugetelor locale, veniturilor proprii revin 25%, restul fiind transferurile de la bugetul de stat. S-au efectuat cheltuieli în sumă de 3,7 mild. lei, cu 32,6% peste nivelul lunilor ianuarie-martie 2018. În ansamblu, bugetele locale au înregistrat un deficit de -93,2 mil. lei.

La *bugetul asigurărilor sociale de stat (BASS)* au fost acumulate venituri în sumă de circa 5,3 mild. lei (+13,5%), inclusiv: contribuții de asigurări sociale de stat obligatorii – 3,1 mild. lei (58,9%), transferuri de la bugetul de stat – 2,1 mild. lei (40,5%) și alte venituri – 0,3 mild. lei. S-au efectuat cheltuieli în sumă de 5,2 mild. lei, cu 14,4% mai mult. Respectiv, bugetul asigurărilor sociale de stat a înregistrat un sold bugetar pozitiv la nivel de 60 mil. lei.

Reforma fiscală menționată mai sus prevede, de asemenea, și reducerea contribuției angajatorului la BASS de la 23% la 18%. Conform analizei lunare a încasărilor din contribuții și prime de asigurării obligatorii, impactul reformei a început să ia contur încă în luna octombrie, când ritmurile anuale de creștere s-au temperat, în luna decembrie fiind înregistrată chiar diminuarea încasărilor respective comparativ cu luna decembrie 2017. Însă, obiectivul indirect al reformei respective de a scoate din umbră activitatea agenților economici treptat a început să se realizeze, astfel încât încasările au înregistrat creșteri de 6,2% în luna martie curent. În caz contrar, acumulările bugetare ar fi fost mai puține.

În ianuarie-martie 2019 la *fondurile asigurărilor obligatorii de asistență medicală* au fost acumulate venituri în sumă de 1,6 mild. lei (fiind practic la nivelul perioadei similare din anul trecut), inclusiv: încasări din contribuții și prime pentru asigurările obligatorii de asistență medicală – circa 1,2 mild. lei (70,4%), transferuri primite de la bugetul de stat – 471,9 mil. lei (28,9%) și alte venituri – 11,9 mil. lei. S-au efectuat cheltuieli pentru ocrotirea sănătății în sumă de 1,4 mild. lei, cu 1,8% mai mult. Executarea fondurilor asigurărilor obligatorii de asistență medicală a înregistrat o depășire a veniturilor față de cheltuieli în sumă de 195,5 mil. lei.

Încasările lunare la BASS din contribuții și prime de asigurări obligatorii, mil. lei

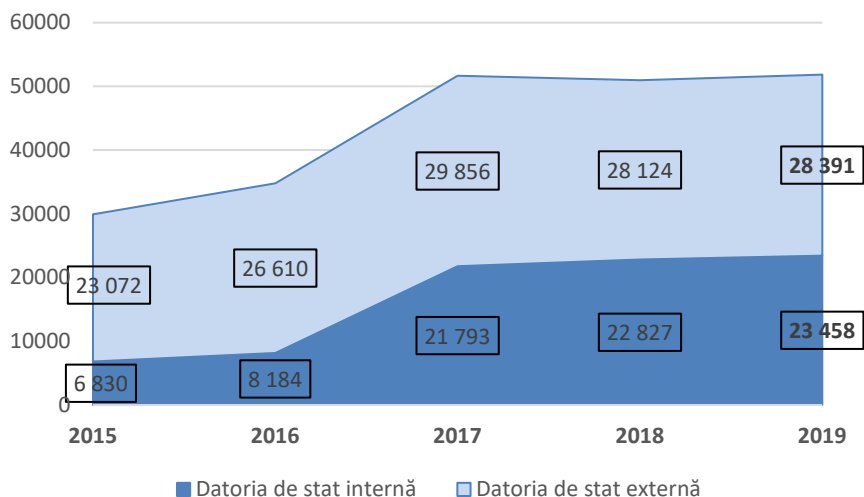

Sursă: Ministerul Finanțelor

Datoria de stat administrată de Guvern

Datoria de stat (internă și externă) administrată de Guvern a însumat circa 51,8 mild. lei la sfârșitul lunii martie 2019, fiind în creștere cu 1,8% față de aceeași dată a anului 2018. În structura totală a datoriei de stat, datoria internă are o pondere de 45,2% și, respectiv, datoria externă – 54,8%. Nivelul de îndatorare a țării, deși pare destul de înalt, se încadrează în parametrii de risc stipulați în Programul Managementul datoriei de stat pe termen mediu (2019-2021).

Datoria de stat la data de 31 martie anii 2015-2019, mil. lei

Datoria de stat internă s-a majorat față de situația de la sfârșitul lunii martie 2018 cu 2,8%. Situația respectivă s-a produs din contul majorării emisiunii valorilor mobiliare de stat (VMS) pe piața primară. O creștere atât de neesențială permite de a constata o oarecare stabilitate la capitolul datoriei interne.

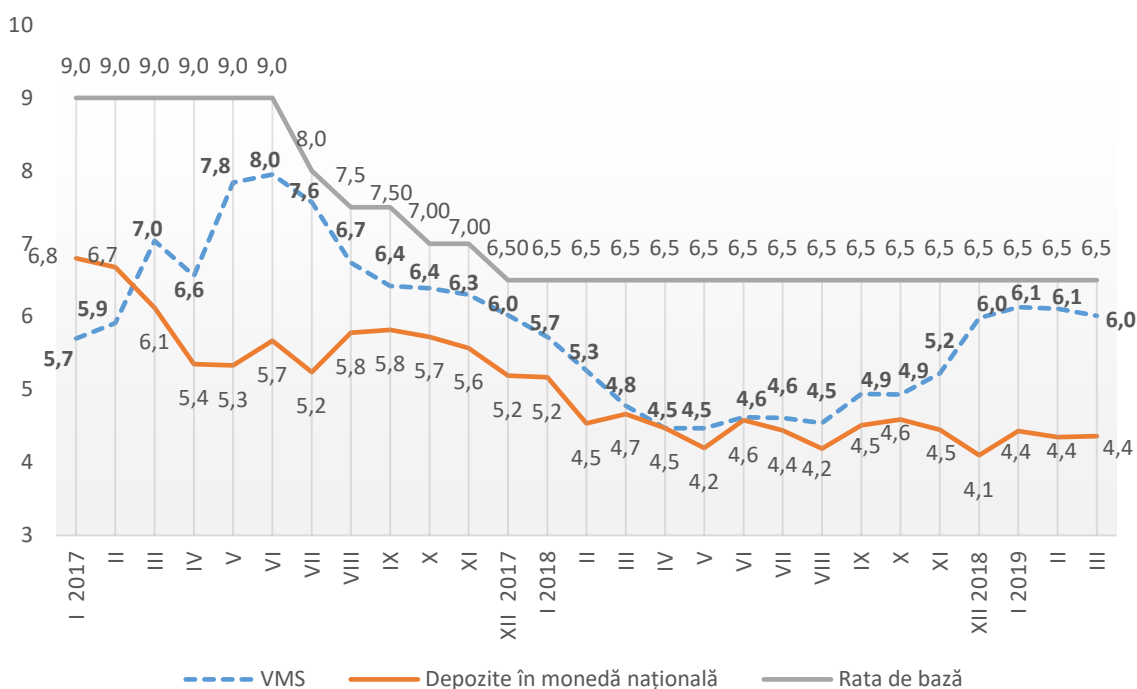
Stocul datoriei de stat interne este complet format din VMS, volumul cărora a constituit circa 23,5 mild. lei la prețul de cumpărare, inclusiv: VMS emise pe piața primară – 8,3 mild. lei (în creștere cu 11,3%), VMS convertite (datoria de stat internă contractată anterior de la BNM convertită în VMS) – 2063,4 mil. lei (la nivelul situației similare a anului 2018) și VMS emise pentru executarea garanției de stat – 13,1 mild. lei (față de situația similară a anului trecut denotă o diminuare cu 210 mil. lei, ca rezultat al executării obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat). VMS emise pentru executarea garanției de stat au intrat în componența datoriei de stat interne în luna octombrie 2016, când soldul s-a majorat brusc cu 13,3 mil. lei.

Valorile mobiliare de stat cu scadență până la un an au fost emise pe trei termene: 91, 182 și 364 zile, ponderea acestora în totalul VMS comercializate fiind de circa 91,2%. Majoritatea VMS au fost emise pe termen de 364 zile (40,8%), după care urmează cele emise pe 182 zile (33,8%) și 91 zile (16,5%). Scadența scurtă a titlurilor de stat crește riscul de refinanțare a datoriei, punând un impediment considerabil în calea implementării unor proiecte investiționale pe termen lung. Se observă creșterea ponderii VMS acordate pe 364 zile cu 4,4 p.p.

Piața VMS este în continuare dominată de băncile comerciale (circa 78%), care au în prezent lichidități în exces. Restul investitorilor sunt în continuare slab dezvoltați și neinițiați în investițiile în titluri de stat (nivelul jos de educație financiară a populației și lipsa de cunoștință cu privire la posibilitățile și avantajele investițiilor în instrumentul respectiv).

Rata medie a dobânzii la VMS realizate prin licitație în luna martie 2019 a fost de circa 6,01% (cu 1,23 p.p. peste nivelul din luna martie 2018). Rata dobânzii la VMS, la fel ca și rata dobânzii la depozite și credite, sunt corelate cu rata de bază a BNM. În același timp, se observă faptul că rata dobânzii la VMS este mai mare decât rata dobânzii la depozitele în monedă națională - principalele instrumente de investiții concurente. Constatarea respectivă determină alegerea investitorilor de a-și plasa lichiditățile în instrumente mai rentabile, cu o dobândă mai mare, respectiv, în VMS.

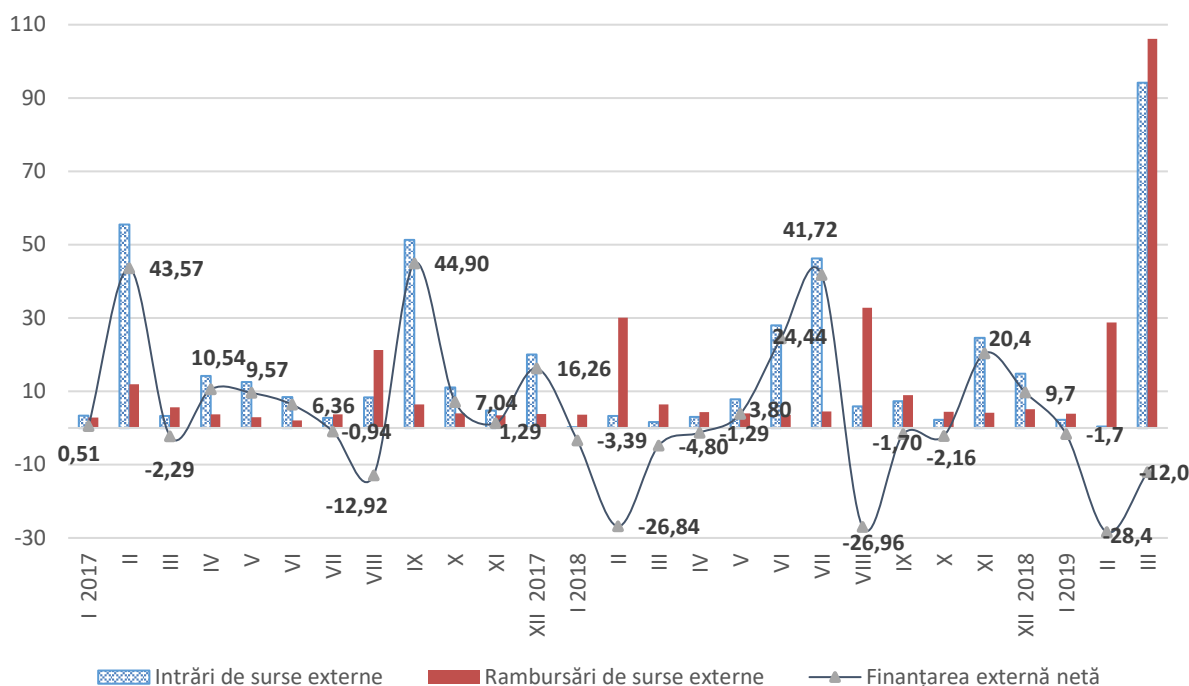
Evoluția lunară a ratelor dobânzii la VMS și depozitele în monedă națională, %

Sursă: Ministerul Finanțelor, Banca Națională a Moldovei

Soldul *datoriei de stat externe* administrată de Guvern a însumat 1640,1 mil. dolari, comparativ cu 1707,8 mil. dolari la data de 31 martie 2018 (în diminuare cu 4%). În lunile ianuarie-martie 2019 surse externe de finanțare au intrat în valoare de circa 96,8 mil. dolari, dar au fost rambursate – 138,9 mil. dolari. Respectiv, finanțarea externă netă a atins -42,1 mil. dolari. La evoluția datoriei externe în dolari a contribuit fluctuația ratei de schimb a dolarului american față de alte valute, care a atins valori negative și a constituit 6,8 mil. dolari.

Intrări lunare de surse externe de finanțare, rambursările și finanțarea externă netă
(mil. dolari)

Sursă: Ministerul Finanțelor

Este de menționat că pe parcursul lunii martie 2019 Ministerul Finanțelor a efectuat operațiuni de convertire a datoriei de stat externe în sumă de 92,7 mil. dolari SUA. Astfel, pentru 5 împrumuturi contractate de la BIRD a fost modificată valuta de la USD la EUR și rata dobânzii de la Libor 6 months la Euribor 6 months.

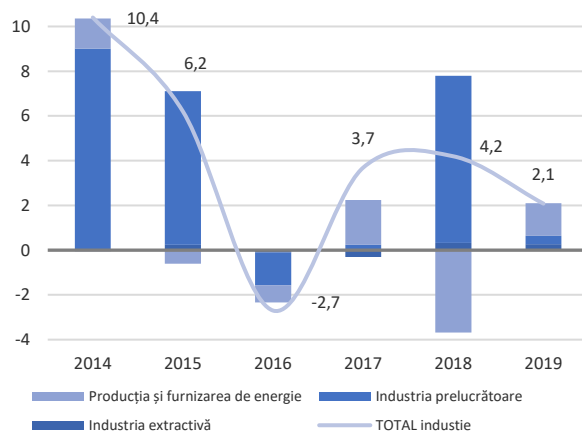
III. Sectorul real

Industria

În ianuarie-februarie 2019 **volumul producției industriale a crescut cu 2,1%** comparativ cu perioada respectivă a anului precedent.

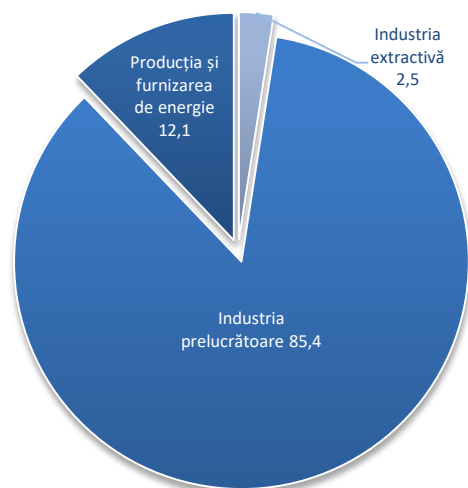
La creșterea sectorului industrial au contribuit toate subramurile acestuia. *Producția și furnizarea de energie* a crescut cu 6,1% și a contribuit cu 1,4 p.p la creșterea industriei (circa 67% din creșterea totală). *Industria prelucrătoare* a crescut cu 0,5% și a contribuit cu 0,4 p.p la creștere (19% din creșterea totală). *Industria extractivă* a crescut cu 29,3% și a contribuit cu 0,3 p.p. la creșterea industriei (circa 14% din creșterea totală). În structura sectorului industrial industria prelucrătoare ocupă 85,4%, producția și furnizarea de energie – 12,1%, industria extractivă – 2,5%.

Evoluția sectorului industrial și contribuția ramurilor la creștere, ianuarie-februarie, 2014-2019, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

Structura sectorului industrial, % ianuarie-februarie, 2019

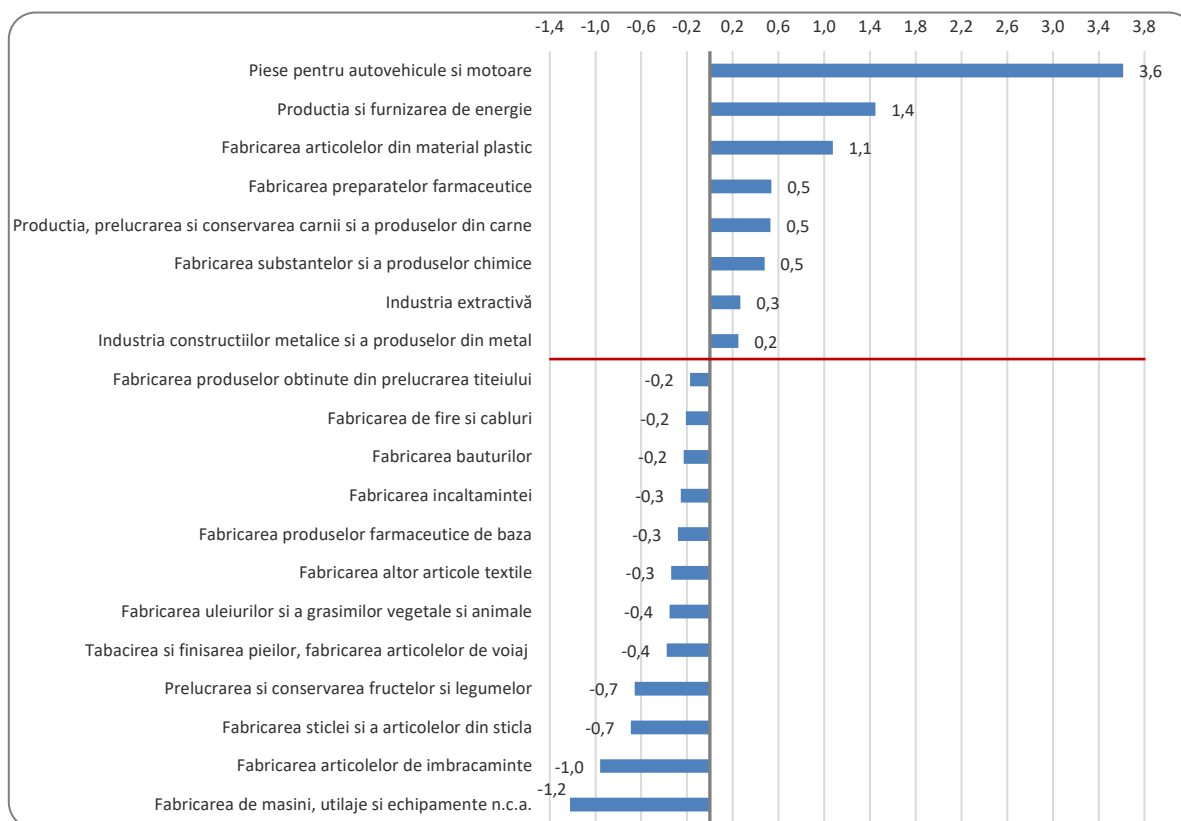
Printre ramurile care au înregistrat o evoluție pozitivă și au influențat **creșterea sectorului industrial** în ianuarie-februarie 2019 se numără: producerea de piese și accesorii pentru autovehicule și motoare (evoluția +78,6%, contribuția la IPI +3,6 p.p.), producția și furnizarea de energie (+6,1%; +1,4 p.p.), fabricarea produselor din plastic (+37,6%; +1,1 p.p.), fabricarea preparatelor farmaceutice (+52,6%; +0,5 p.p.), industria prelucrătoare a cărnii (+9,2%; +0,5 p.p.), fabricarea vopselelor, fibrelor sintetice și artificiale, săpunurilor, detergenților, produselor cosmetice și a altor produse chimice (+24,3%; +0,5 p.p.), industria extractivă (+29,3%; 0,3 p.p.),

Evoluțiile menționate mai sus se datorează sporirii cererii interne și externe pentru produsele industriale respective, precum și dezvoltării ramurii automotivă în cadrul Zonelor Economice Libere, ca rezultat al extinderii activității investitorilor străini. Evoluția sectorului energetic este legată de evoluția pozitivă a ramurilor economiei naționale, precum și de temperaturile medii mai scăzute din luna ianuarie, fapt ce a generat un consum mai intens a resurselor energetice. Industria extractivă a fost stimulată, cel mai probabil, de evoluțiile pozitive din sectorul construcțiilor.

Totodată, printre industriile care și-au restrâns volumul producției și **au contribuit negativ la evoluția sectorului industrial** în ianuarie-februarie 2019 se numără: fabricarea de mașini și utilaje (-59,2%; -1,2 p.p.), fabricarea articolelor de îmbrăcăminte (-12%; -1,0 p.p.), fabricarea sticlei și a articolelor din sticlă (-28,8%; -0,7 p.p. la IPI), prelucrarea și fabricarea fructelor și legumelor (-17,8%; -0,7 p.p.), tăbăcirea și prelucrarea pieilor și fabricarea încălțăminte (-23,6%; -0,6 p.p.), fabricarea de uleiuri și grăsimi vegetale (-8,8%; -0,4 p.p.), fabricarea băuturilor (-2,9%; -0,2 p.p.); fabricarea de fire și cabluri (-8,1%; -0,2 p.p.).

Principalele constrângeri care limitează producția industrială rămân a fi competitivitatea scăzută a produselor moldovenești cauzată de utilaje de producție și standarde de calitate depășite, micșorarea producției agricole la unele produse utilizate ca materie primă în industria alimentară. Existența unor bariere interne ce țin de certificarea producției și concurență neloială, de asemenea, au produs descreșterea unor ramuri industriale. Totodată, instabilitățile sezoniere prezente la începutul anului, inclusiv activități de stabilire a relațiilor contractuale cu potențialii clienți, precum și baza înaltă de comparare au creat impedimente pe termen scurt care au afectat evoluția ramurilor industriale în primele 2 luni ale anului 2019.

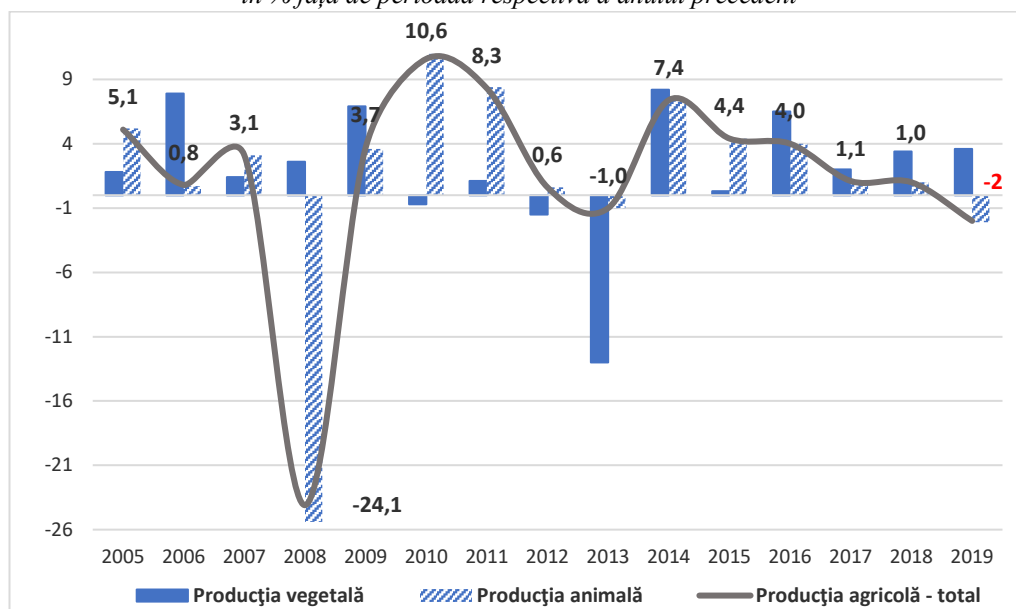
Principalele ramuri care au influențat evoluția industriei în ianuarie-februarie 2019, p.p.
(+ influență pozitivă; - influență negativă)

Agricultura

Producția globală agricolă în ianuarie-martie 2019, a însumat, conform estimărilor preliminare, 1,7 mild. lei (în prețuri curente), înregistrând o **diminuare de 2%** (în prețuri comparabile) față de perioada respectivă a anului 2018. Diminuarea producției agricole a fost determinată de scăderea producției animaliere cu 2,1%, careia în I trimestru îi revine 99% din volumul total al producției agricole. Totodată, producția vegetală a înregistrat o creștere de 3,6%, însă, în perioada respectivă a anului, cota acesteia în producția agricolă globală este neînsemnată.

Evoluția producției agricole în trimestru I, 2005-2019,
în % față de perioada respectivă a anului precedent

Sursă: Biroul Național de Statistică

Evoluția sectorului agricol din I trimestru depinde practic în totalitate de evoluția *sectorului zootehnic*.

Sectorul zootehnic este în diminuare, înregistrând în primele trei luni ale anului o descreștere de 2,1%. Micșorarea producției sectorului zootehnic a fost determinată de scăderea producției vitelor și păsărilor (în masă vie) cu 3,2% și a producției de lapte – cu 0,5%. Aceste evoluții s-au datorat în special diminuării producției în gospodăriile populației (-6% - producția/creșterea vitelor și păsărilor; -1,4% - producția de lapte). Totodată, producția de ouă a crescut cu 6,9%, inclusiv în întreprinderile agricole cu 8,7% și în gospodăriile populației cu 3%.

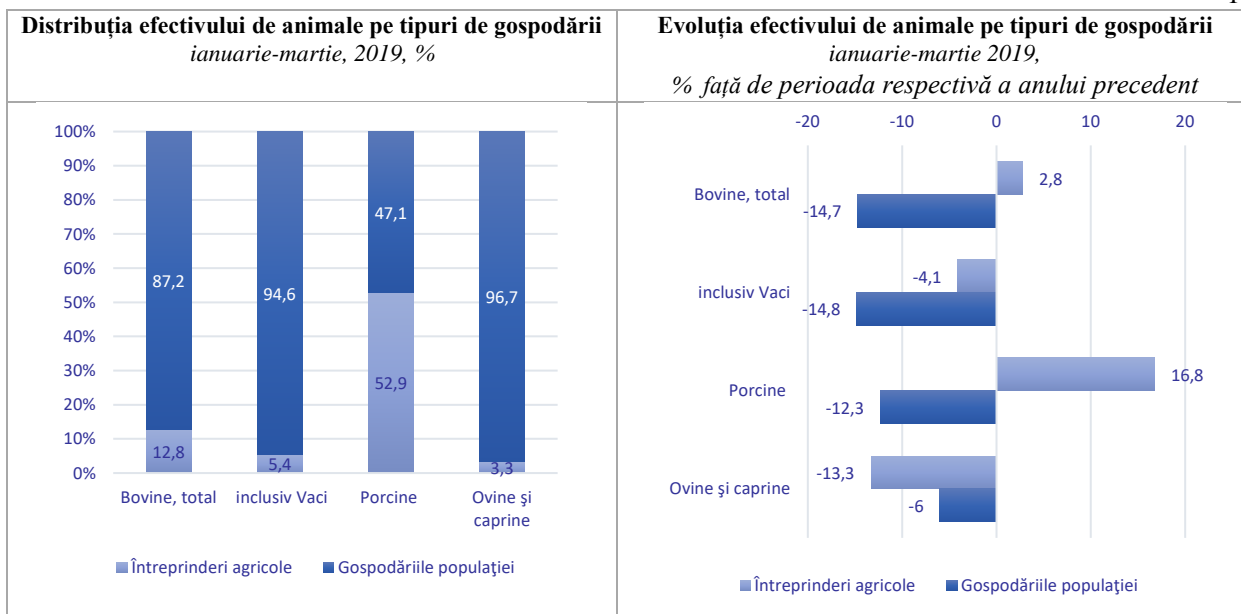
Tabelul 1. Producția animalieră pe principalele tipuri de producție

	Ianuarie-martie 2019		
	Total	în % față de ianuarie-martie 2018	Pondere (în % față de total)
Producția (creșterea) vitelor și păsărilor (în masă vie) – total, mii tone, din care:	36,0	96,8	100,0
întreprinderile agricole	20,3	99,0	56,2
gospodăriile populației	15,7	94,0	43,8
Lapte – total, mii tone, din care:	73,8	99,5	100,0
întreprinderile agricole	5,8	110,8	7,6
gospodăriile populației	68,0	98,6	92,4
Ouă - total, mil. buc., din care:	131,2	106,9	100,0
întreprinderile agricole	88,7	108,7	68,4
gospodăriile populației	42,5	103,0	31,6

Sursă: Biroul Național de Statistică

Descreșterea producției animaliere a fost generată **de micșorarea efectivului de animale de toate speciile**. În ianuarie-martie 2019 efectivul de bovine s-a diminuat cu 12,8%, inclusiv numărul de vaci – cu 14,3%. Efectivul de ovine și caprine a scăzut cu 6,2%, iar efectivul de păsări – cu 8,3%. În această perioadă a crescut nesemnificativ doar numărul porcinelor (+1%), datorită creșterilor înregistrate în întreprinderile agricole.

Situația din sectorul zootehnic se datorează în cea mai mare parte evoluțiilor înregistrate în gospodăriile populației, unde, preponderent, este concentrat întreg sectorul (circa 94,6% din totalul vacilor, 96,7% din ovine și caprine, 47,1% din porcine). Astfel, în primele trei luni ale anului, în gospodăriile populației s-a înregistrat diminuarea efectivului de animale de toate speciile (-14,7% - bovine; -12,3% – porcine; -13,3% – ovine și caprine). În întreprinderile agricole s-a înregistrat o creștere a numărului bovinelor (+2,8%) și numărului porcinelor (+16,8%), însă efectul acestor evoluții nu s-a resimțit la nivel național din cauza subdezvoltării activităților de antreprenariat în domeniul zootehnic și respectiv a cotei neînsemnate a producției întreprinderilor în total producție animalieră.

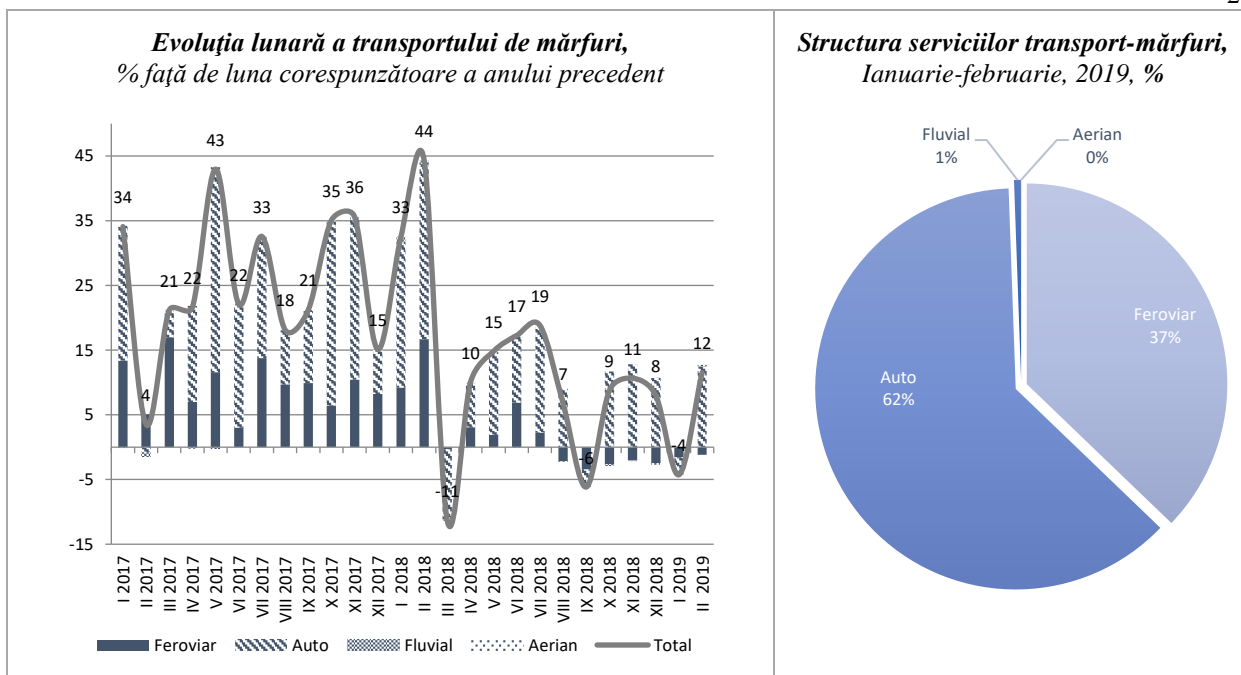
Sursă: Biroul Național de Statistică

Concentrarea sporită a sectorului în gospodăriile individuale ale populației, productivitatea scăzută și subdezvoltarea activităților de antreprenoriat reprezintă principalele impedimente în dezvoltarea sectorului zootehnic. Totodată, constrângeri majore în dezvoltarea sectorului zootehnic sunt create de imposibilitatea certificării calității producției animaliere, din care cauză aceasta nu poate fi exportată în Uniunea Europeană. Această situație generează costuri de producție suplimentare și presiuni concurențiale crescânde asupra sectoarelor conexe, cum ar fi industria alimentară.

Transportul

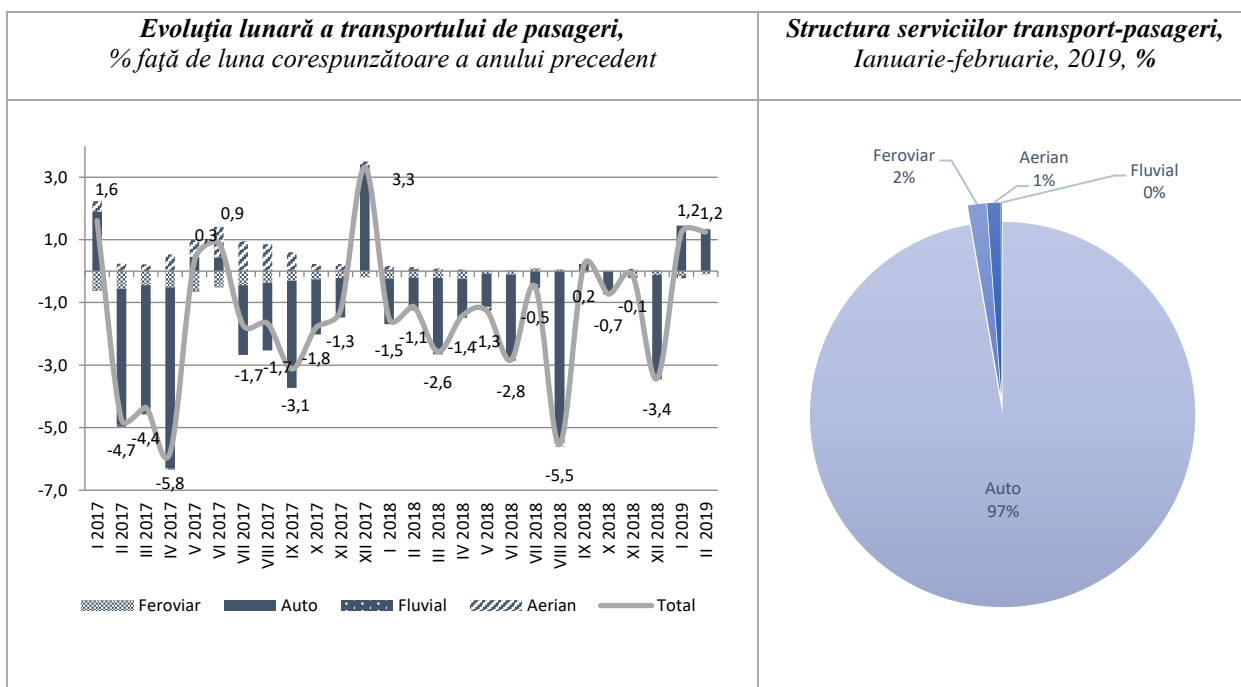
Volumul mărfurilor transportate în ianuarie-februarie 2019 a crescut cu 4,5%, însumând circa 2 mil. tone. Creșteri ale volumului de mărfuri transportate au fost înregistrate în cazul transportului rutier – cu 9,9%, transportului aerian – cu 50%, transportului fluvial – cu 4,7%. Transportul feroviar a înregistrat o diminuare a volumului mărfurilor transportate cu 3,4%.

În structura serviciilor de transport predomină transportul rutier care ocupă circa 62,3% din volumul total al serviciilor, urmat de transportul feroviar ce deține o pondere de circa 37,2%. Transportul naval și aerian de mărfuri dețin o cotă încă neînsemnată în structura serviciilor respective, de mai puțin de 1%.

În general, creșterea serviciilor de transport este legată de evoluțiile din sectoarele economice și de dinamica schimburilor comerciale. În ianuarie-februarie exporturile au crescut cu 9,1%, importurile – cu 3,7%, producția industrială - cu 2,1%.

Numărul pasagerilor transportați crește a doua lună consecutiv. În ianuarie-februarie 2019 au fost transportați circa 16,1 milioane pasageri, cu 1,2% mai mult față de aceeași perioadă a anului 2018. Creșteri ale numărului de pasageri au fost înregistrate în cazul transportului rutier (+1,4%), ce ocupă o cotă de 97% pe piața serviciilor de transport-pasageri, și în cazul transportului fluvial (+2%), cota căruia constituie doar 0,1%. Transportul de călători pe cale feroviară și aeriană au diminuat cu 7,1% și 3,2%, respectiv.

Evoluțiile favorabile din primele luni ale anului 2019 au fost influențate de baza relativ joasă de comparație din anul trecut când serviciile de transport-pasageri au înregistrat o diminuare constantă pe parcursul întregului an. De asemenea, evoluția respectivă ar putea fi datorată măsurilor întreprinse de autorități întru combaterea transportului ilicit de pasageri. Conform ultimilor date disponibile (2016) ponderea economiei neobservate în sector constituie circa 20%.

O altă problemă a sectorului constă în ineficiența și performanța scăzută a serviciilor de transport public.

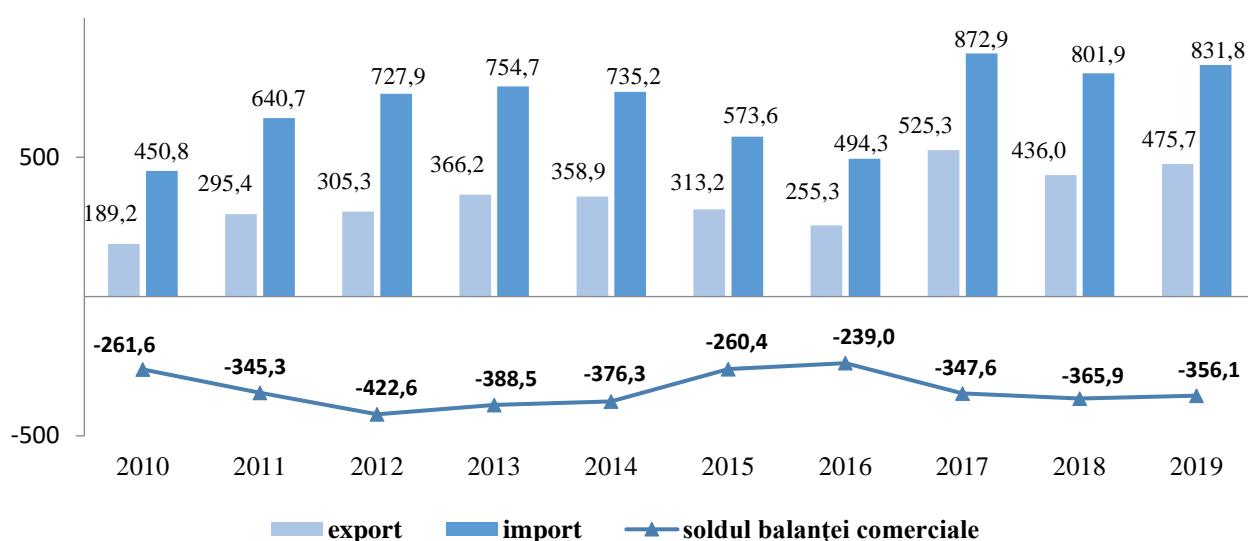
IV. Comerț exterior

Evoluția comerțului exterior în anul ianuarie-februarie 2019 a fost influențată de incertitudinea pe plan extern, diminuarea prețurilor internaționale la gaz și produsele alimentare, creșterea cererii interne, valorificarea oportunităților oferite de acordurile de cooperare internațională (Acordul de Asociere cu Uniunea Europeană, Acordul de Comerț Liber cu Turcia etc.).

Evoluția exporturilor a fost determinată de, evoluția pozitivă a sectorului industrial, creșterea moderată a sectorului agricol, etc. Totodată, aprecierea reală a monedei naționale, precum și creșterea cererii interne au contribuit la creșterea importurilor, în special, a materiei prime necesare pentru aprovizionarea sectorului de afaceri și funcționarea economiei, precum și celor destinate consumului populației.

Astfel, exporturile s-au majorat cu 9,1% (în termeni nominali), iar importurile – cu 3,7%. În valoare absolută, exporturile de mărfuri realizate în ianuarie-februarie 2019 s-au cifrat la 475,7 mil. dolari SUA, mai mult cu 39,7 mil. dolari comparativ cu ianuarie-februarie 2018, iar importurile au însumat 831,8 mil. dolari, mai mult cu 29,9 mil. dolari, respectiv.

Evoluția exportului, importului și soldului balanței comerciale în ianuarie-februarie 2010-2019, mil. dolari SUA

Sursă: Biroul Național de Statistică

Decalajul în evoluția exporturilor și importurilor a determinat acumularea a unui deficit al balanței comerciale de -356,1 mil. dolari, cu 9,8 mil. dolari (-2,7%) mai mic față de cel înregistrat în ianuarie-februarie 2018. În structura soldului balanței comerciale predomină soldul negativ la: gaz și produse industriale obținute din gaz (24,7%), petrol, produse petroliere și produse înrudite (17,6% din total), vehicule rutiere (12,8%), fire, țesături, articole textile (8,3%), produse medicinale și farmaceutice (7,5%), mașini și aparate specializate pentru industriile specifice (6,6%), aparate și echipamente de telecomunicații și pentru înregistrarea și reproducerea sunetului și imaginii (5,9%), mașini și aparate industriale cu aplicații generale; părți și piese detașate ale acestor mașini (5,8%) etc., acestea fiind destinate atât pentru consumul populației, cât și pentru aprovizionarea întreprinderilor. Totodată, s-a înregistrat un sold pozitiv la mașini și aparate electrice și părți ale acestora (13%), semințe și fructe oleaginoase (12,1%), cereale și preparate pe

bază de cereale (10,8%), legume și fructe (6,2%), băuturi (6%), îmbrăcăminte și accesorii (5,4%) etc.

În cadrul comerțului exterior pe grupe de țări, balanța comercială a atestat o diminuare a deficitului atât în raport cu țările Uniunii Europene de până la 81,1 mil. dolari, cât și în raport cu alte țări – până la 114 mil. dolari, iar cu țările CSI – o majorare până la 161 mil. dolari.

Gradul de acoperire a importurilor cu exporturi în ianuarie-februarie 2019 a constituit 57,2%, față de 54,4% înregistrat în ianuarie-februarie 2018.

Dinamica schimburilor comerciale

	Ianuarie-februarie 2018			Ianuarie-februarie 2019		
	mil. dolari SUA	structura, %	în % față de ianuarie-februarie 2016	mil. dolari SUA	structura, %	în % față de ianuarie-februarie 2017
Export – total	436,0	100,0	137,9	475,7	100,0	109,1
<i>inclusiv în:</i>						
țările Uniunii Europene (UE-28)	293,2	67,2	140,2	306,6	64,5	104,6
țările CSI	70,7	16,2	115,9	64,7	13,6	91,5
alte țări	72,1	16,5	157,8	104,4	21,9	144,8
Import – total	801,9	100,0	133,8	831,8	100,0	103,7
<i>inclusiv din:</i>						
țările Uniunii Europene (UE-28)	387,5	48,3	141,7	387,7	46,6	100,1
țările CSI	198,5	24,8	118,5	225,7	27,1	113,7
alte țări	216,0	26,9	136,1	218,4	26,3	101,2
Balanța comercială	-365,9	x	129,1	-356,1	x	97,3
Gradul de acoperire a importului prin export	54,4%	x	1,6 p.p.	57,2%	x	2,8 p.p.

Sursă: Biroul Național de Statistică

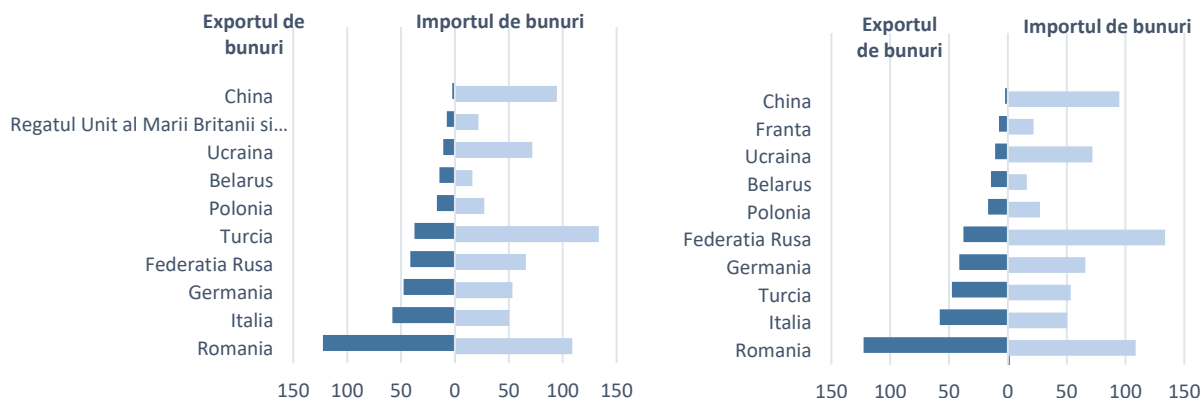
Exporturile după destinație

În ianuarie-februarie curent dinamica exporturilor spre țările Uniunii Europene își continuă tendința de creștere - cu 13,4 mil. dolari (+4,6%), alte țări cu 32,3 mil. dolari (+44,8%), iar țările CSI - cu 6 mil. dolari mai puțin (-8,5%), respectiv.

Primele 10 țări-partenere în derularea export-import

ianuarie-februarie 2018

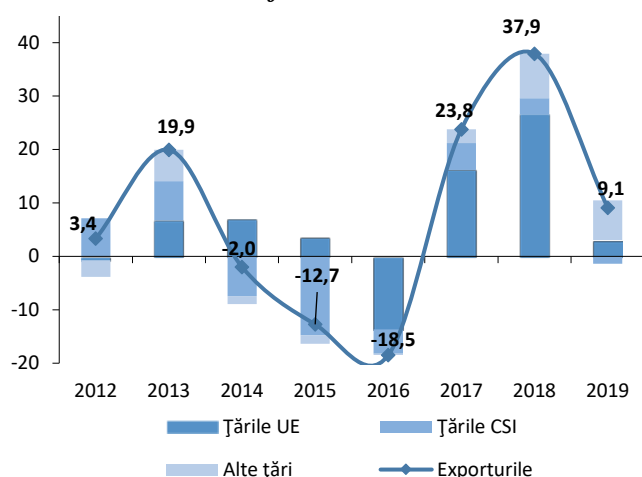
ianuarie-februarie 2019

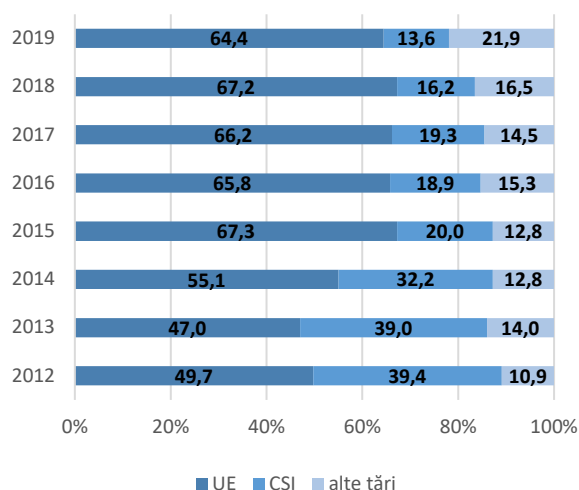
Sursă: Biroul Național de Statistică

Creșterea exporturilor în ianuarie-februarie 2019 s-a datorat preponderent cererii sporite din partea țărilor UE și altor țări (România, Italia, Germania, Franța, Polonia, Turcia etc.), contribuind la creșterea exporturilor cu 10,5 p.p. De asemenea, un factor important a fost și valorificarea oportunităților oferite de acordurile de cooperare economică internațională (AA/DCFTA, Acordul de Comerț Liber cu Turcia, etc.). În același timp, exporturile către țările CSI sunt în scădere și, respectiv, contribuția acestora la creșterea exporturilor a fost negativă (-1,4 p.p.).

Evoluția ratei anuale a exporturilor (%) și contribuția pe categorii de țări (p.p.), în ianuarie-februarie 2012-2019

Contribuția categoriilor de țări la valoarea totală a exporturilor în ianuarie-februarie 2012-2019 (%)

Sursă: Biroul Național de Statistică

Principala destinație a exporturilor Republicii Moldova rămân țările Uniunii Europene, cu o pondere de circa 64,5% în total export. Livrările de mărfuri către această grupă de state au însumat 306,6 mil. dolari, în creștere cu 4,6% față de ianuarie-februarie 2018, contribuind cu 3,1 p.p. la creșterea totală a exporturilor. Principalii parteneri sunt România (25,8% din total export), Italia (12,2%), Germania (8,7%), Polonia (3,5%), Republica Cehă (1,7%), Marea Britanie (1,6%) și Franța (1,6%).

Totodată, cele mai importante creșteri ale volumului exporturilor au fost înregistrate cu următoarele țări: Finlanda de 81,6 ori, Cipru – de 40,8 ori, Portugalia de 1,8 ori, Republica Cehă – cu 27,9%, Italia – cu 21,6%, Letonia – cu 18,4%, Polonia – cu 18,3%, România – cu 16,9% etc.

Livrările către *țările CSI* dețin o pondere mai mică în volumul total al exportului Republicii Moldova – 13,6%. Exporturile către această grupă de țări au însumat 64,7 mil. dolari, în descreștere cu 8,5% față de ianuarie-februarie 2018. Cea mai mare pondere revine Federației Ruse – 7,9% în volumul total al exportului, însumând 37,6 mil. dolari, Belarus – 3% (14,3 mil. dolari) și Ucrainei – 2,3% (10,8 mil. dolari). Este de remarcat că exporturile din aceste trei țări au fost în diminuare cu 7,3%, 9,1% și 1,8%, respectiv, având o contribuție negativă la creșterea totală a exporturilor – 1,1 p.p.

Livrările către *alte țări* dețin o pondere de 21,9%, însumând 104,4 mil. dolari, cu 44,8% mai mult față de ianuarie-februarie 2018. Contribuția lor la creșterea totală a exporturilor a fost cea mai semnificativă – 7,4 p.p. Printre acestea se remarcă exporturile către Turcia (47,6 mil. dolari), Elveția (16 mil. dolari), SUA (circa 3,5 mil. dolari), Indonezia (3,1 mil. dolari), Canada (2,7 mil. dolari), Georgia (2,6 mil. dolari), Siria (2,5 mil. dolari), Afganistan (2,4 mil. dolari), China (2,3 mil. dolari) etc.

Exporturile pe grupe de mărfuri

Analizând exportul pe grupe de mărfuri, se observă majorarea exporturilor de produse agroalimentare (cereale și preparate pe bază de cereale, legume și fructe, carne și preparate din carne, semințe și fructe oleaginoase etc.), datorită recoltei agricole bune din 2018 și a unei cereri sporite preponderent din partea țărilor UE pentru aceste produse.

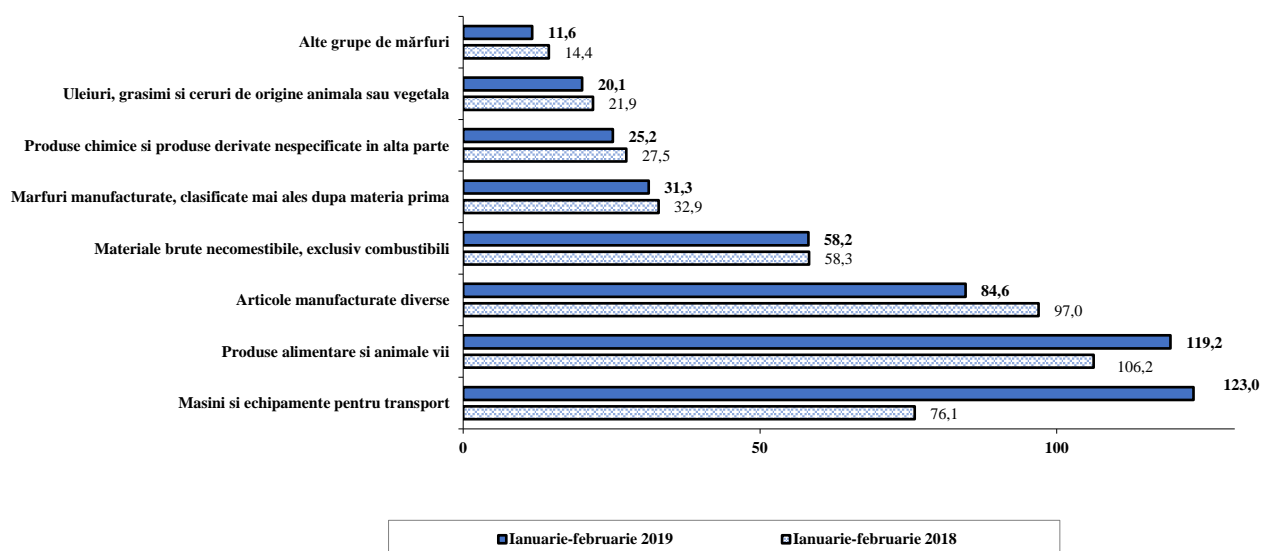
La fel, o contribuție semnificativă la creșterea exporturilor a fost determinată de extinderea activității investitorilor străini în Zonele Economice Libere, în special în ramura industriei autoimotive, asigurând majorări de exporturi preponderent la categoria “mașini și aparate electrice și părți ale acestora”.

Datorită evoluțiilor favorabile în alte sectoare industriale, s-au accelerat exporturile la următoarele tipuri de produse: mașini și aparate electrice și părți ale acestora, cereale și preparate pe bază de cereale, alte echipamente de transport, vehicule rutiere etc. Totodată, a avut o influență benefică la creșterea exporturilor și reexportul de petrol, produse petroliere și produse înrudite. În același timp, o influență negativă asupra evoluției ratei anuale a exporturilor au avut tipurile de mărfuri de îmbrăcăminte și accesorii; grăsimi și uleiuri vegetale fixate, brute, rafinate sau fracționate; fire, țesături, articole textile și produse conexe; băuturi; animale vii; parfumate, preparate pentru toaletă, produse pentru înfrumusețare; mobilă și părțile ei; zahăr, preparate pe bază de zahăr etc.

Exporturile de mărfuri autohtone în ianuarie-februarie 2019 au constituit 335,5 mil. dolari, cu o pondere de 70,5% din total exporturi și s-au majorat cu 11,3 % față de ianuarie-februarie 2018.

Reexporturile de mărfuri străine au însumat 140,3 mil. dolari (29,5% din total exporturi), majorându-se cu 4,3% comparativ cu ianuarie-februarie 2018. Datorită politicilor statului de stimulare și atragere a investitorilor străini în zonele economice libere, a crescut producția în aceste zone, care, la rândul ei, a contribuit la majorarea reexportului. Reexporturile de mărfuri străine după prelucrare au deținut 21,6% din total exporturi, iar reexporturile de mărfuri clasice, care nu au suferit transformări esențiale – 7,9%.

Evoluția exporturilor de mărfuri în ianuarie-februarie 2018-2019, mil. dolari SUA

Sursă: Biroul Național de Statistică

Valoarea livrărilor de *mașini și echipamente pentru transport* în ianuarie-februarie 2019 a constituit 123 mil. dolari, înregistrând o creștere de 1,6 ori față de ianuarie-februarie 2018. Ponderea acestor mărfuri în total export este destul de semnificativă – 25,9%, majorându-se cu 8,4 p.p față de ianuarie-februarie 2018. În cadrul acestei secțiuni de mărfuri ponderea însemnată au deținut exporturile de mașini și aparate electrice și părți ale acestora – 22,9% din total export (mai mult cu 7,5 p.p. comparativ cu ianuarie-februarie 2018), iar volumul acestor livrări a însumat 109 mil. dolari, de 1,6 ori mai mult.

Ponderea exporturilor de *produse alimentare și animale vii* a fost de 25,1% în total export, fiind în creștere cu 0,7 p.p. față de ianuarie-februarie 2018. Valoarea acestor exporturi s-a majorat cu 12,2% față de ianuarie-februarie 2018 și a constituit 119,2 mil. dolari. În cadrul acestei secțiuni de mărfuri o pondere mai semnificativă, 11,3% din total export, o dețin exporturile de legume și fructe - în valoare de 54 mil. dolari și cereale și preparate pe bază de cereale – 10,9% din total export, în sumă de 51,7 mil. dolari.

Exporturile de *articole manufacturate diverse* s-au diminuat cu 12,7%, însumând 84,6 mil. dolari. Cota acestor livrări în volumul total de exporturi a constituit circa 17,8%, fiind cu 4,5 p.p. mai mică față de ianuarie-februarie 2018. În cadrul acestei secțiuni de mărfuri, ponderi însemnate au deținut exporturile de îmbrăcăminte și accesorii – 8,3% din total exporturi. Valoarea acestor exporturi a fost de 39,4 mil. dolari, înregistrând o diminuare de 20% față de ianuarie-februarie 2018. Livrările de mobilă și părțile ei s-au micșorat cu 7,8% și au constituit circa 24 mil. dolari și o pondere de 5% în total export. Concomitent, exporturile de alte articole diverse s-au majorat cu 22,3% și au constituit circa 10,1 mil. dolari și o pondere de 2,1% în total export.

Volumul exportului de *materiale brute necomestibile*, exclusiv combustibili s-a micșorat cu 0,1% față de volumul exportat în ianuarie-februarie 2018, însumând 58,2 mil. dolari, cu o pondere de 12,2% în total exporturi. În cadrul acestei secțiuni de mărfuri pondere importantă au avut-o livrările semințelor și fructelor oleaginoase – 11,2% în volumul total al exportului (53,1 mil. dolari), fiind cu 0,8 p.p. mai puțin comparativ cu ianuarie-februarie 2018.

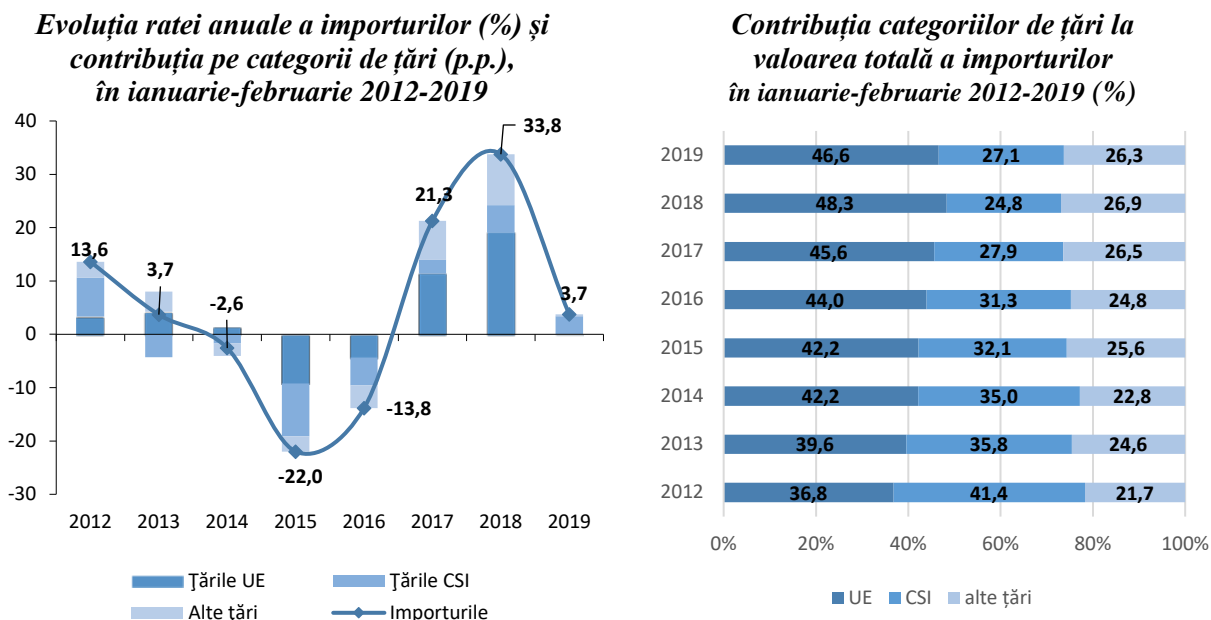
Exportul de *băuturi și tutun* în ianuarie-februarie 2019 a constituit 31,3 mil. dolari, cu 5% mai puțin față de ianuarie-februarie 2018 și o pondere de circa 6,6% în total export. În cadrul acestei secțiuni de mărfuri preponderente rămân a fi exporturile de băuturi, volumul cărora a constituit 27,1 mil. dolari, cu 8,5% mai puțin față de ianuarie-februarie 2018. Totodată, exportul de tutun brut și prelucrat – a constituit circa 4,2 mil. dolari, cu 25,6% mai mult, față de ianuarie-februarie 2018.

Volumul exportului de *mărfuri manufacturate, clasificate mai ales după materia primă* s-a micșorat cu 8,2% și a constituit 25,2 mil. dolari, sau 5,3% din total exporturi. În cadrul acestei secțiuni de mărfuri sunt de menționate exporturile de fire, țesături și articole textile cu o pondere de 2,1% din total export, mai puțin cu 0,8 p.p., volumul livrărilor fiind de 9,9 mil. dolari, cu 21,9% mai puțin comparativ cu ianuarie-februarie 2018.

Volumul exportului de *produse chimice și produse derivate nespecificate în altă parte* a însumat 20,1 mil. dolari, fiind în descreștere cu 8,2% comparativ cu ianuarie-februarie 2018. Cota-parte a acestor mărfuri în volumul total al exportului a fost de 4,2%. O pondere importantă o dețin produsele medicinale și farmaceutice – 2,7% din total export, însumând 12,9 mil. dolari, fiind cu 2% mai mare față de volumul exportat în ianuarie-februarie a anului trecut, iar produsele chimice organice – 0,7% din total export, însumând 3,5 mil. dolari (+9,8%), pe când uleiurile esențiale, rezinoide și substanțele parfumate – au constituit 0,6% din total export, însumând circa 2,6 mil. dolari, fiind cu 44,9% mai puțin față de perioada similară a anului trecut.

Importurile după țările de origine

Valoarea importurilor de bunuri efectuat de Republica Moldova în ianuarie-februarie 2019 a constituit 831,8 mil. dolari, cu 3,7% mai mult față de ianuarie-februarie 2018. Valoarea importurilor s-a majorat în țările Uniunii Europene cu 0,2 mil. dolari (+0,1%), în țările CSI – cu 27,2 mil. dolari (+13,7%), iar în alte țări – cu 2,5 mil. dolari (+1,2%).

Sursă: Biroul Național de Statistică

Importurile din țările Uniunii Europene au însumat 387,7 mil. dolari, cu 0,1% mai mult decât în ianuarie-februarie 2018, deținând o pondere de 46,6% în total importuri (comparativ cu 48,3% în ianuarie-februarie 2018). Contribuția lor la creșterea importurilor a fost nesemnificativă. Importurile au provenit, în mare parte, din România – în valoare de 108,7 mil. dolari, cu 0,8% mai puțin decât în ianuarie-februarie 2018, Germania – 65,9 mil. dolari (+2,1%), Italia – 50,5 mil. dolari (-3,7%), Polonia – 27,3 mil. dolari (-2,7%), Franța – 21,9 mil. dolari (+1,2%), Ungaria – 16,8 mil. dolari (-5,9%), aceștia fiind unii din partenerii comerciali de bază ai Republicii Moldova.

Importurile de mărfuri provenite din *țările membre ale statelor* CSI au însumat 225,7 mil. dolari, în creștere cu 13,7% comparativ cu ianuarie-februarie 2018, care echivalează cu o cotă de circa 27,1% în total import (+2,4 p.p.). Contribuția lor la creșterea importurilor a constituit 3,4 p.p. Importul de bunuri din aceste țări a fost: din Federația Rusă - în valoare de 133,6 mil. dolari, cu 8,7% mai mult față de ianuarie-februarie 2018, din Ucraina – 71,8 mil. dolari (+14,2%) și Belarus – 16,1 mil. dolari (+41,6%).

Importurile din *alte țări* au înregistrat o creștere cu 1,2% față de ianuarie-februarie 2018, contribuind la creșterea totală a importurilor cu 0,3 p.p. Volumul acestor importuri a constituit 218,4 mil. dolari, deținând o pondere de 26,3% în total import (-0,6 p.p.). Cele mai semnificative importuri au fost din China în valoare de 94,7 mil. dolari (-2,5%), Turcia – 53,4 mil. dolari (+6,8%), Statele Unite ale Americii – 10,6 mil. dolari (-5,8%).

Importurile pe grupe de mărfuri

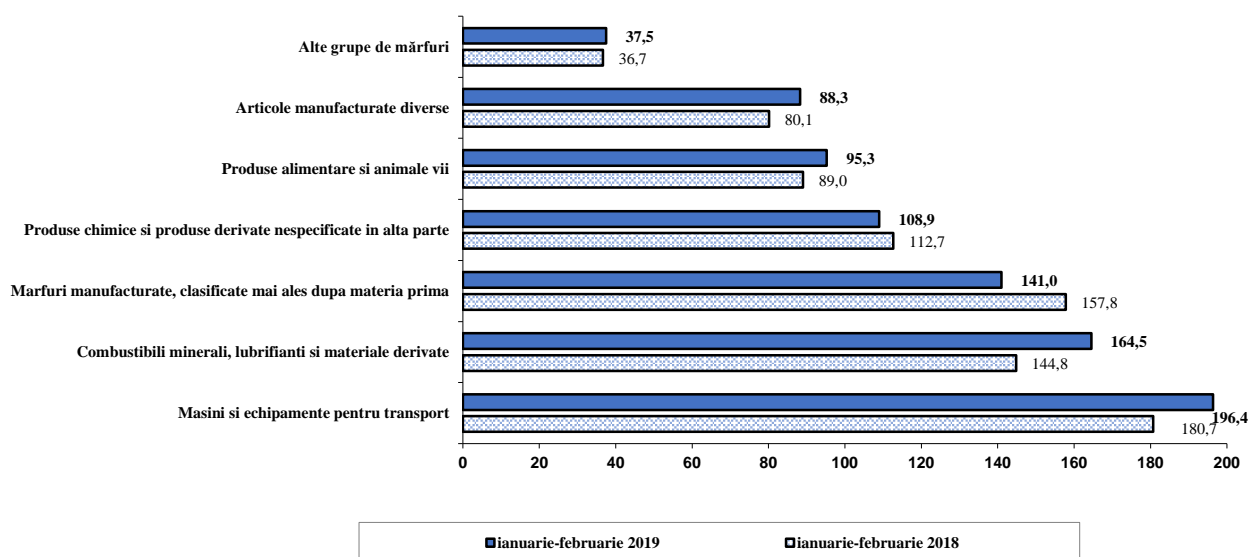
În ianuarie-februarie 2019, comparativ cu perioada similară a anului 2018, au sporit importurile de: vehicule rutiere; gaz și produse industriale obținute din gaz; mașini și aparate industriale cu aplicații generale; legume și fructe; produse medicinale și farmaceutice; mașini și aparate

specializate pentru industriile specifice; aparate și echipamente de telecomunicații și pentru înregistrarea și reproducerea sunetului și imaginii; mașini și aparate electrice și părți ale acestora etc.

Ritmurile înalte de creștere a importurilor se datorează majorării volumului de investiții, în special în mașini, aparate electrice, produse minerale, necesare pentru aprovizionarea întreprinderilor și funcționarea economiei. De asemenea, la sporirea importurilor a contribuit cererea crescândă a populației pentru bunurile importate, condiționată de creșterea veniturilor și majorarea salariului mediu brut.

Totodată, au scăzut importurile de petrol, produse petroliere și produse înrudite; îmbrăcăminte și accesorii; metale neferoase; articole prelucrate din metal; fire, țesături, articole textile necuprinse în altă parte și produse conexe; semințe și fructe oleaginoase; îngrășăminte minerale sau chimice etc.

Evoluția importurilor de mărfuri în ianuarie-februarie 2018-2019 mil. dolari SUA

Sursă: Biroul Național de Statistică

Comparativ cu ianuarie-februarie 2018, volumul importat de *mașini și echipamente pentru transport* a crescut cu 8,7%, însumând 196,4 mil. dolari și o pondere de 23,6% în volumul total al importurilor. Este de menționat, că ponderi importante în cadrul acestei secțiuni de mărfuri au deținut importurile de mașini și aparate electrice și părți ale acestora – 7,5%, în valoare de 62,6 mil. dolari (majorându-se cu 2% comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent); vehicule rutiere – 6%, însumând 49,9 mil. dolari (+27,3% comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent); mașini și aparate specializate pentru industriile specifice – 3,1%, în valoare de 25,7 mil. dolari; mașini și aparate industriale cu aplicații generale – 2,9%, însumând 23,7 mil. dolari; aparate și echipamente de telecomunicații – 2,6%, în valoare de 21,8 mil. dolari.

Importurile de *combustibili minerali, lubrifianți și materiale derivate* au deținut o pondere de 19,8% în total importuri. Volumul acestor importuri în ianuarie-februarie 2019 a însumat 164,5 mil. dolari și s-a majorat cu 13,6% față de ianuarie-februarie 2018. În cadrul acestei secțiuni de mărfuri, gazul și produsele industriale obținute din gaz dețin cea mai impunătoare pondere în volumul total al importului – 10,6%, însumând 87,9 mil. dolari, iar petrolul și produsele petroliere – 7,9%, însumând 65,3 mil. dolari.

Mărfuri manufacturate, clasificate mai ales după materia primă au fost importate în sumă de 141 mil. dolari (cu 10,6% mai puțin), iar ponderea acestor mărfuri în total importuri a constituit 17%. În cadrul acestei secțiuni de mărfuri ponderi preponderente au avut importurile de fire, țesături și

articole textile – 4,8% din total importuri, în valoare de 39,5 mil. dolari; articole prelucrate din metal – 2,2%, în valoare de 18,1 mil. dolari; hârtie, carton și articole din pastă de celuloză - 1,9%, în valoare de 15,5 mil. dolari; articole din minerale nemetalice – 1,8%, în valoare de 15 mil. dolari; metale neferoase – 1,7%, în valoare de 13,8 mil. dolari.

Volumul importului *produselor chimice și produselor derivate* a însumat 108,9 mil. dolari, fiind în diminuare cu 3,3%. Ponderea acestui import în volumul total a fost de 13,1%. Ponderi importante în această secțiune de mărfuri o dețin produsele medicinale și farmaceutice – 4,7% din total importuri, în valoare de 39,5 mil. dolari; uleiurile esențiale, rezinoidele și substanțele parfumate – 1,9% din total, în valoare de 15,7 mil. dolari; alte materiale și produse chimice – 1,8% din total, în valoare de 14,9 mil. dolari; materialele plastice prelucrate – 1,7% din total, în valoare de 14,5 mil. dolari.

Importurile de *produse alimentare și animale vii* în ianuarie-februarie 2019 au însumat 95,3 mil. dolari, fiind în creștere cu 7% comparativ cu ianuarie-februarie 2018. Ponderea acestei grupe de mărfuri în total importuri a fost de 11,5%. În cadrul acestei grupe de mărfuri preponderente rămân legumele și fructele, cu 3,8% din total importuri, în valoare de 31,8 mil. dolari; cerealele și preparatele pe bază de cereale – 1,6% din total, însumând 13,3 mil. dolari, produse și preparate alimentare diverse – 1,2% din total, însumând 10,3 mil. dolari.

Volumul importului de *articole manufacturate diverse* în ianuarie-februarie 2019 a însumat 88,3 mil. dolari, cu 10,2% mai mult față de volumul importat în ianuarie-februarie 2018. Ponderea acestei grupe de mărfuri în total import a fost de 10,6%. În cadrul acestei secțiuni de mărfuri ponderi preponderente au avut importurile de îmbrăcăminte și accesorii – 2,4% din total importuri, în valoare de 20,1 mil. dolari. precum și alte articole diverse – 4,3% din total importuri, în valoare de 35,7 mil. dolari.

Persoanele fizice au importat în ianuarie-februarie 2019 mărfuri și produse în valoare de 25 mil. dolari, cu 1,9% mai puțin decât în aceeași perioadă a anului 2018. Diminuarea importurilor a fost determinată de descreșterea livrărilor de autoturisme și autovehicule (-1,6%), cărora le-au revenit 82% din importurile realizate de persoanele fizice.

V. Sfera socială

Câștigul salarial mediu lunar brut al unui salariat din economia națională în 2018 a constituit 6446,4 lei și s-a majorat în termeni nominali cu 13,2% față de anul 2017. În termeni reali salariul s-a majorat cu 9,9%. În sfera bugetară câștigul salarial mediu lunar a constituit 5675,1 lei, fiind în creștere cu 14,6% față de 2017, iar în sectorul real – 6748,2 lei și s-a majorat cu 12,5%, respectiv.

Salarii **mai mici** decât media pe țară în 2018 au fost plătite în domeniul „artă, activități de recreere și de agrement” – 3780,2 lei, agricultură, silvicultură și pescuit” – 4318,4 lei, „activități de cazare și alimentație publică” – 4544,0 lei, „învățământ” – 5147,4 lei, „activități de servicii administrative și de suport” – 5243,1 lei, „tranzacții imobiliare” – 5534,9 lei, „comerț cu ridicata și cu amănuntul” – 6009,7 lei, „transport și depozitare” – 6077 lei, „sănătate și asistență socială” – 6228 lei, „construcții” – 6456,2 lei. Salarii **mai mari** au fost achitate în domeniul „administrație publică” – 8397,8 lei, „activități profesionale, științifice și tehnice” – 8447,7 lei, „activități financiare și de asigurări” – 12181,8 lei, „informații și comunicații” – 14276,1 lei, și în „alte activități de servicii” – 7182,1 lei.

Numărul șomerilor, estimat conform metodologiei Biroului Internațional al Muncii (BIM) în 2018 a fost de 38,4 mii, fiind cu 13,2 mii persoane mai mic față de 2017. Șomajul a afectat într-o

proporție mai mare bărbații – 58,4% din total numărul de șomeri, la fel și persoanele din mediul urban – 65,6%.

Rata șomajului (*proporția șomerilor BIM în populația activă*) la nivel de țară în 2018 a înregistrat 3%, fiind mai mică cu 1,1 p.p. față de 2017 (4,1%). Au fost înregistrate disparități între rata șomajului în mediul urban și cel rural (respectiv, 4,5% și 1,8%). Rata șomajului la bărbați a constituit 3,5% și la femei – 2,5%. În rândurile tinerilor (15-24 ani) rata șomajului a constituit 7,4%. În categoria de vârstă 15-29 ani acest indicator a fost de 5,6%.

La oficiile forței de muncă în ianuarie-martie 2019 au fost înregistrați circa 8661 șomeri, fiind cu 17,2% mai puțini față de numărul acestora înregistrați în ianuarie-martie 2018. Din totalul șomerilor înregistrați, au beneficiat de ajutor de șomaj 1532 persoane, numărul acestora fiind mai mic cu 27,2% față de aceeași perioadă a anului precedent. Mărimea medie a ajutorului de șomaj în luna ianuarie-martie 2019 a constituit 1627,6 lei, marcându-se o creștere de 2,5% față de ianuarie-martie 2018.

Secția modelare și prognozare economică, 08.05.2019